పుణ్యభూమి

చావటం ఇంత తేలికని నేనెన్నడూ అనుకోలేదు.

ఎలా అనుకోగలను మరి?

నేను అదృష్టవంతుణ్ణని చాలామంది అనేవారు, అనుకునేవారు.

మంత్రులతోనూ, పెద్ద పెద్ద వాళ్ళతోనూ నిర్భయంగా మాట్లాడుతానట.

వాళ్ళు విసుక్కుంటున్నా లెక్కచేయకుండా ప్రశ్నల మీద ప్రశ్నలు వేసి చంపుతానట.

వాళ్ళు హాజరైన, గొప్ప గొప్ప వాళ్ళిచ్చే విందుల్లో నిస్సంకోచంగా వాళ్ల ఎదురుగానో, ప్రక్కనో కూర్చుని వాళ్ళతో కబుర్లు కొడుతూ మరీ విందారగిస్తానట.

కాని, అలా అనేవాళ్ళకేం తెలుసు, నా ఉద్యోగ ధర్మం నిర్వర్తించేందుకు నేను పడే పాట్లు!

ఆ రోజున మంత్రిగారిని ఇంటర్వ్యూ చేసేను.

మంత్రిగారు చాలా క్రొత్త సంగతులు సెలవిచ్చేరు.

రెండు బ్రహ్మాండమైన ప్రాజెక్టులూ, ఓ అరడజను మరీ అంత బ్రహ్మాండం కాని ప్రాజెక్టులూ అర్జంటుగా కట్టించాలని మంత్రివర్గం చేసిన నిర్ణయాన్ని గురించి తెలిపేరు.

విని నేను చాలా సంతోషించేను.

ఎందుకంటే ఈ వార్త ఇంకా బయటికి పొక్కలేదు. ఏ పత్రిక్కీ ఎక్కలేదు.

"ఎప్పుడు కట్టబోతున్నారు? " ప్రశ్నించేను మంత్రిగార్ని.

మంత్రిగారు క్షణమాలోచించేరు.

"ఆ సంగతింకా నిర్ణయం కాలేదు. కాని, రాబోయే ఎలక్షన్లలోగా శంకుస్థాపనలు జరగటం మాత్రం తథ్యం" అన్నారు మంత్రిగారు.

ఆయన ఇంకా చాలా సంగతులు వివరించేరు.

వాటిలో కొన్నిటిని చెవినా, మరికొన్నింటిని కాగితానా వేసుకుని ఉత్సాహంగా బయటికొచ్చేను. కనుచూపు మేరలో ఎక్కడా ఆటో అన్నది కనుపించలేదు.

మనస్సు ఉరకలు వేస్తోంది, త్వరగా ఆఫీసుకు చేరాలని.

కాదా మరి! మంచి వార్త సంపాదించానాయె. అది కూడా అందరి కన్నా ముందుగా.

ఎడిటర్ తప్పకుండా మెచ్చుకుంటాడు. అసలే ఆయనగారికిలాంటి వార్తలంటే మహా గౌరవం. కనీసం ఆరు కాలాల శీర్షిక పెట్టి మరీ వేస్తాడు.

పనిలో పని! కాస్త జీతం, ఇంకాస్త అలవెన్సు పెంచమని డబాయించటానికిదో మంచి అవకాశం.

మరి కొద్దిసేపట్టికి దూరం నుంచి వస్తూన్న బస్సును చూసి అవతలి పేవ్‌మెంటు మీది స్టాపింగుకు వెళ్ళటానికి నాలుగడుగులు ముందుకు వేసేను.

అది దుర్ముహూర్తమనిగానీ, ఆ క్షణాన ఓ ఫుల్‌లోడ్ లారీ చప్పుడన్నా చెయ్యకుండా వచ్చి గుద్దేస్తుందేమోననిగాని నేననుకోలేదు.

అందుకనే అలా వచ్చి గుద్దేసినప్పుడు నేను అమాంతం చచ్చి ఊరుకున్నాను.

నా మీదుగా ఆ లారీ ఆగనన్నా ఆగకుండా రివ్వున దూసుకుపోయింది.

ఆ క్షణాన నోరారా ఓ చిన్న కేక వేయడానికన్నా టైం చాలలేదు. కనీసం పత్రిక్కి వార్త పంపటానికన్నా వీలు చిక్కిందిగాదు.

అప్పుడుగానీ తెలీలేదు, చావటం చాలా తేలికని. కాని, ఏం లాభం? తీరా చచ్చింతర్వాత తెలిసి వచ్చిందా సంగతి.

* * *

నాకు తెలివి వచ్చేసరికి ఆకాశమార్గాన ఎగిరిపోతున్నాను. నేను పైకి పోతున్నాను. భూమీ, మేఘాలూ మహా వేగంతో క్రిందికి దూసుకుపోతున్నాయి.

చల్లగాలి హాయిగా శరీరానికి తగుల్తూన్నది. ఇక్కడ గాలి ఉండదనే వాడెవడోగానీ ఎంత సుఖంగా, ఆనందంగా ఉందీ వాతావరణంలో.

కాని, మెడ దగ్గర మంట పుడుతోంది. బాధతో నరాలు జివ్వుమంటున్నాయి.

తడిమి చూసుకున్నాను. పటకాలాంటిదేదో మెడకు తగిలించి వుంది. దానికో ఇనప గొలుసు బిగించి వుంది. ఆ గొలుసు రెండో కొసను పట్టుకుని నా ముందు మార్గదర్శిలా గాలిలో తేలిపోతూ వున్నాడో దృఢకాయుడు.

“నువ్వెవరు? ఈ గొలుసేమిటి? ” అని ప్రశ్నించేనాతణ్ణి.

“నేను యమకింకరుణ్ణి! ఇది యమపాశం!” అన్నాడతను.

బుద్ధిమంతులూ, గొప్పవాళ్లూ నరకానికే వెళ్తారని ఆ మధ్య ఓ మహాకవి మరో మహాక విని స్మరిస్తూ సెలవిచ్చిన సంగతి గుర్తుకొచ్చి పొంగిపోయేను.

కాని, మెడ దగ్గర సలుపుతోంది.

యమపాశం సన్నని, మెత్తని స్పెషల్ పట్టుదారాలతో తయారై యమ ప్రయత్నానికి కూడా లొంగని కుచ్చుతో ఎంతో అందంగా, హుందాగా ఉంటుందని పురాణ గ్రంథాల్లో చది వేను.

మరి వీడేమో కుక్కల మెళ్ళో తగిలించే గొలుసోహటి తెచ్చి ఇదే యమపాశమంటు న్నాడు.

నాకు సందేహం వేసింది. అంతలోనే కోపం ముంచుకొచ్చింది. నిలవేసి వాడినే అడిగే నా సంగతి.

నా సందేహానికి వాడు మందహాసం చేసేడు.

వాడి నవ్వు అచ్చం యమకింకరుడి నవ్వులాగే ఉంది.

“అబ్బాయ్! నువ్వింకా పాత కథల్లోనే ఉన్నావు. పురాణ కాలంలో యమపాశంగా పట్టు తాడు ఉపయోగించేవాళ్లమనేది నిజమే. కాని, ఈ కాలపువాళ్లు ఇతర్ల తాడు సంగతలా ఉంచి తమ తాడే సునాయాసంగా తెంపుకోగలంతగా తెలివిమీరారు. అందుకే ముందు

జాగ్రత్త కోసం ఇనప గొలుసులు ఉపయోగిస్తున్నాం మేము" అన్నాడు వాడు.

ఆలోచించి నోర్మూసుకున్నాన్నేను.

అలా వాయుమార్గాన్న ఎగిరి వెళ్ళీ, వెళ్ళీ ఓ మహానగరంలోని మహాభవనంలో ప్రవేశించాము.

"నువ్విప్పుడు యమదర్శనం చేసుకోబోతున్నావు!" అన్నాడు వాడు నన్నో గదిలోకి తీసుకుపోతూ.

నిజానికది గది కాదు. ఓ పెద్ద హాలు. ఆ హాలు మధ్యగా ఉన్న ఓ విశాలమైన సోఫాలో అంతే విశాలంగా వున్న ఓ భారీ వ్యక్తి కూర్చుని ఉన్నాడు. ఆ ప్రక్కనే కునికిపాట్లు పడుతూన్న నిగనిగలాడే నల్లని దున్నపోతును బట్టి అతనే యమధర్మరాజయి ఉండాలనుకున్నాను.

సమీపించి చూసి తెల్లబోయేను.

"సుబ్బిగా!" అని ఒక్క పొలికేక వేశాను.

అతనూ ఉలిక్కిపడి అంతలోనే తమాయించుకున్నాడు.

ఒక క్షణం పరిశీలనగా చూసి దగ్గరగా వచ్చి అమాంతం కౌగిలించుకున్నాడు.

ఈ సుబ్బారావూ నేనూ చిన్నప్పటి నుంచీ కలిసి చదువుకున్నాం. పెద్దయ్యేక ఒకే కాలేజీలో చదువుతూ, ఒకే హాస్టల్లో, ఒకే గదిలో బ్రతుకుతూ, ఒకే టేబుల్ మీద తింటూ గడిపేం.

హైస్కూల్ రోజుల్లో స్కూల్లోనూ, ఊళ్ళోనూ కూడా వాడంత మంచివాడు లేడని పేరుండేది. కాని, ఏ దుర్ముహుర్తాన కాలేజీ చదువుల కోసం పట్నంలో అడుగెట్టేడో గాని, మనిషే పూర్తిగా మారిపోయేడు.

సంగతేమంటే మొదట్లో వాడు చాలా, చాలా అభ్యుదయ భావాలు కలవాడు. పైగా బాగా తిట్టగల సామర్థ్యం గలవాడు. తత్ఫలితంగా పెద్ద శ్రమేమీ లేకుండానే ఓసారి కాలేజీ యూనియన్‌కు ప్రెసిడెంటయ్యేడు.

ప్రెసిడెంటవటంతో వాడిలో అంతవరకూ వాడికే తెలీకుండా పెరుగుతూ వచ్చిన కీర్తి దాహం, ఇతర దాహాలు పెరగ సాగేయి.

అవి మొదట యూనియన్ నిధుల్ని భోంచెయ్యటంతో ఆరంభమై, లెక్కలు చూపమన్న వాళ్ళకు జబ్బపుష్టి రుచి చూపటంతో ఉచ్చస్థితికి పోయేయి.

కాని, ఆశ్చర్యమేమంటే కాలేజీలో వున్నంతకాలం వాడి వ్యతిరేకులెంతగా గింజుకున్నా ప్రెసిడెంటుగా వాడికి తిరుగుండేదిగాదు.

కాలేజీ చదువు పూర్తయినాక నా దారిన నేను పోయేను. ఈ మధ్యలో ఏనాడూ వాడి సంగతులు నాదాకా రాలేదు. అలాంటిది ఇన్నాళ్ళకు వీడిని ఇక్కడిలా చూడటంతో చాలా సంతోషమయింది.

"ఇదేమిట్రా సుబ్బారావూ? నీ విక్కడికెందుకొచ్చావు?" అనడిగేను తోడొకడు దొరికాడుగదా అన్న ఆనందంతో.

వాడోసారి అనుమానంగా చుట్టూరా చూసి నావంక తిరిగేడు.

"నన్నా పాతపేరుతో పిలువకు. ప్రస్తుతం నా పేరిక్కడ యమధర్మరావు" అన్నాడు.

నేనాశ్చర్యపోయేను.

ఇంతలో నాకు సందేహం వేసింది.

నరకానికి బుద్ధిమంతులూ, గొప్పవాళ్ళు మాత్రమే వెళ్తారనిగదా ఆ మహాకవి ప్రవచించింది. మరి వీడు ఇక్కడికెలా వచ్చేడూ? అని

ఎంత గింజుకున్నా జవాబు అందలేదు.

బహుశా ఆ మహాకవి అలా నిర్వచించక ముందు వచ్చి ఉండవచ్చునులెమ్మని సరిపెట్టుకున్నాను.

"నరకానికొచ్చినా నీ ఆలోచనలు మాత్రం ఆగినట్టులేవే? " అన్నాడు వాడు.

"అబ్బే! మరేంలేదు. నీ పేరు మరీ కొత్తగా ఉన్నట్లుంటేను!" అన్నాన్నేను.

"అదా! నేనీ ప్రాంతానికి యముడుగా ఎన్నికయిన తర్వాత ఇలా తగిలించుకోవాల్సొచ్చిందిలే!" అన్నాడు వాడు.

"అయితే యమధర్మరాజు ఎప్పుడు చచ్చిపోయేడు? " అని ప్రశ్నించేను.

"యమ! యమా!" అని చెవులు మూసుకున్నాడు వాడు.

క్షణమాగి...

"నువ్వేదో బుద్ధిమంతుడివనీ, డొక్కశుద్ధి గలవాడివనీ నేనుకుంటుండేవాడిని. కాని, యముడు చిరంజీవి అనే సంగతి కూడా నీకు తెలిసినట్లు లేదే!" అన్నాడు.

నాక్కొంచెం అవమానమయ్యింది. అది కప్పుకునేందుకు దబాయించసాగాను.

"నాకు తెలీదనుకోకు. మరయితే యమధర్మరాజింకా బ్రతికుండగానే నువ్వతని స్థానాన్నెలా ఆక్రమించావనేదే నా సందేహం!" అన్నాను.

"నేనలా అనలేదే! కేవలం ఈ ప్రాంతానికి మాత్రమే నేను యముణ్ణి! ఆయన కేంద్ర యమధర్మరాజు. నేను స్థానిక యమధర్మరావుని."

"ఈ ప్రాంతమంటే? "

"సువిశాల నరకంలో ఇదొక భాగం మాత్రమే. ఇలాంటి ఉప నరకాలు ఇంకా కొన్ని వున్నాయి" అన్నాడు వాడు.

నేను అర్థం కావటంలేదన్నట్టు మొహం పెట్టాను.

ఇంతలో కాఫీలొచ్చాయి.

"తీరిగ్గా అన్నీ చెప్తాగానీ ముందు కాఫీ పుచ్చుకో!" అని కప్పు అందించేడు వాడు.

మంట పుడుతున్న మెడ తడుముకుంటూ కాఫీ చప్పరించసాగేను.

* * *

యమధర్మరావు కాఫీ సిప్‌చేస్తూ "వెధవ నరకం! కాఫీ, టీలతో సరిపెట్టుకోలేక చస్తున్నాను!" అన్నాడు.

వీడు మంచి భోజనప్రియుడని తెలుసు. కాని మందుప్రియుడు కూడానని యిప్పుడే తెలిసింది.

"ఏం! ఇక్కడేమన్నా నిషేధముందా? " అని ప్రశ్నించేను.

యమధర్మరావు పగలబడి నవ్వేడు.

"నిషేధమా! ఉంటేమాత్రం? అవన్నీ సామాన్యుల కోసం? " అన్నాడు హుందాగా.

"మరి? "

"సంగతేమంటే ఇక్కడ దొరికే ముడి వస్తువుల్తో మంచిసరుకే తయారుచేయవచ్చు. కాని తయారుచేసే ఫ్యాక్టరీలే లేవు. ఇప్పుడు తయారవుతున్న సరుకు కన్నా చింతపులుసు నయం? "

"పోనీ, మన లోకం నుంచి తెప్పించుకోలేకపోయావా? " అన్నాను సానుభూతిగా.

యమధర్మారావు విచారంగా తల పంకించేడు.

"అది సాధ్యమయ్యే పనిగాదు. మా అధికారాలు మన లోకం నుంచి చచ్చిన వాళ్ళను భద్రంగా మోసుకురావటం వరకే పరిమితం!"

క్షణమాగి యమధర్మరావు అన్నాడు. "ఇది వరలో అయితే అడపా దడపా ఎవడన్నా బుద్ధిమంతుడు జేబులో క్వార్టరో, హాఫో పెట్టుకుని మరీ ఏ కారుక్రిందో, కాలవలోనో కాలు జారి పడి చస్తుండేవాడు. ఆ రోజు నాకు పండుగలా వుండేది. ఇప్పుడదీ కరువయ్యింది. జేబులో సీసాలు పెట్టుకొని మరీ చావాలని ఏ వెధవకీ తోస్తున్నట్లు లేదు!"

"ఇక్కడ అమృతమనీ, సోమరసమనీ మంచి సరుకులు చాలా దొరుకుతాయని విన్నానే? "

"ఆ పురాణాల్లో రాసినవన్నీ కోతలు.. అమృతం స్వర్గం వరకే పరిమితం. ఇక్కడ తయారయ్యేదాన్ని గురించి ఇంతకుముందే చెప్పాను గదా! దాన్ని 'యమరస'మంటారు.

"అలాగా!" అన్నాను.

"అవును! పోతే మా యిరుగు పొరుగు విదేశీ నరకాల్లో కాస్త మంచి సరుకే దొరుకుతుంది. కాని, ఇప్పుడక్కణ్ణించి తెప్పించుకునే అవకాశాలు తగ్గాయి."

"విదేశీ నరకాలంటే? "

"అవీ యిలాంటివే! రానురాను పాలనాభారం పెరిగి యమధర్మరాజుగారిలా నరక విభజన చేసి వేర్వేరు నరకాలకు వేర్వేరు యమసభలూ ఉప యముళ్ళూ వగైరా ఏర్పాటు చేశాడు. ఆయన కేంద్రంలో వుండి వీటిని కాపలాకాస్తుంటారు.

"యమసభలంటే? "

"మరేం లేదు. మన లోకంలో పార్లమెంటు, శాసనసభల్లాంటివే? "

"అయితే యిక్కడ కూడా "యమసభ" వుందా?

"ఉంది! నేనే దానికి యముణ్ణి. సమయానికొచ్చావు నువ్వు. నాకిప్పుడు నీ అవసరం చాలా వుంది. అందుకే నిన్ను యమసభకు నామినేటు చేద్దామనుకుంటున్నాను కూడా. ఏం, నీకిష్టమేనా? "

"అదెలా సాధ్యం? మీకు చట్టాలూ వగైరా ఏమీ లేవా? నేను విదేశీయుల జబితాలోకి వస్తాను గదా!!"

"ఉన్నాయనుకో. కానీ, మనకోసమే చట్టాలు గాని వాటికోసం మనం కాదుగదా? "

"మరి నన్నెలా నామినేటు చేస్తావు? నేను కనీసం ఆంగ్లో-ఇండియన్‌నన్నా కాదే? "

"ఆ సంగతి నాకు వదులు. దేశంలో నీబోటి జర్నలిస్టులు కొద్దిమందే వున్నారు. అంతగా అయితే అల్పసంఖ్యాకవర్గాల ప్రతినిధిగా నిన్ను నామినేటు చేస్తాను సరా? "

యమధర్మరావు సూత్రీకరణా నైపుణ్యానికి ఆశ్చర్యచకితుణ్ణయాను. వీడికింత పదునైన బుర్ర వుందని నేనూహించలేదు.

"అయితే యమసభా సభ్యుడుగా నేనేం చేయవలసి వుంటుంది? నాకీ విషయంలో ప్రేక్షకానుభవమే గాని, ప్రత్యక్షానుభవం ఏమీ లేదే? " అన్నాను సందేహిస్తూ.

"ఈ అర్హతకు అనుభవంతో నిమిత్తం లేదు. అసలు పైకి రాదలచిన వాడెవడూ అలా ఆలోచించగూడదు. రౌడీలు, గూండాలు, బ్లాక్ మార్కెటీర్లు, మర్డర్ గ్యాంగుల లీడర్లు దర్జాగా ఎలక్టయి వస్తుంటే, నీకేం లోటు. అదంతా నేన్చూసుకుంటాన్లే! అసలు సంగతి

నీవు యమసభకు రెగ్యులర్‌గా హాజరవుతూ వుంటే చాలు. మేం ప్రవేశపెట్టే చట్టాలనూ, తీర్మానాలనూ చర్చల్లో నీవు ఎంత తీవ్రంగానైనా వ్యతిరేకించు. ఓపిక ఉంటే తగలెట్టు. పోడియంలోకి దూసుకెళ్లి స్పీకర్ ముందు డాన్సు చెయ్యి. అందుకు మాకేం అభ్యంతరం వుండదు కానీ, ఓటింగు సమయాన మాత్రం నీ చెయ్యి నా పక్షానికనుకూలంగా లేచి తీరాలి. అంతే!"

"అంతేనా? "

"అవును! కొన్ని కొన్ని సమావేశాలకు నువ్వసలు హాజరుకాకపోయినా, నీ, నా కొంపేం మునగదు. నిన్నడిగేవాడూ ఉండడు. అయినా ప్రతి ఫస్టుకూ మంచి జీతం, భత్యం ముడుతుంటాయి"

"అవి కూడానా! ఈమాత్రానికే? " అన్నాను విస్మయంతో.

యమధర్మరావు సూటిగా నా కళ్ళలోకి చూశాడు.

"లేకపోతే ప్రజాసేవకే జీవితాలంకితం చేసిన మేమంతా ఎలా బ్రతుకుతామనుకున్నావు? రేపటి నుండి నీవు మాత్రం ఎలా బ్రతకగలననుకుంటున్నావు? " అన్నాడు చివరి మాటను నొక్కి పలుకుతూ.

నిజమేననిపించటానికి నాకెక్కువసేపు పట్టలేదు. ఈ యమధర్మరావు పూర్వాశ్రమంలో మా యూనియన్ నిధుల్ని భోంచెయ్యటానికి కూడా బహుశా ఇదే కారణమయ్యుండాలనుకున్నాను.

అలా అనుకోవటంతో యమధర్మరావు పట్ల నాకిదివరలో గల సంశయాలన్నీ క్రమంగా తొలగిపోసాగాయి. అవును-మరి. ప్రజల చేత ఎన్నుకోబడి, ప్రజాసేవలో మునిగితేలే మనిషి ప్రజల డబ్బుతోగాక మరెవడబ్బ సొమ్ముతో బొజ్జ నింపుకోవాలి? "

"ఏం! సందేహిస్తున్నట్లున్నావే!" అన్నాడు యమధర్మరావు కప్పులో ఇంకొంచెం కాఫీ పోస్తూ.

"కాదు, మీ యమసభా సభ్యులంతా ఇలా నామినేట్ చేయబడిన ప్రజా సేవకులేనా అని ఆలోచిస్తున్నాను" అన్నాను.

"అంత అదృష్టముంటే నాకీ తలనొప్పులెందుకు? " అన్నాడు యమధర్మరావు నుదురు కొట్టుకుంటూ.

"అదేమిటి? "

"ఈ వెధవలతో, అంటే ఈ యమసభా సభ్యులతో, వేగలేక చస్తున్నాను. అసలే ప్రతిపక్షాలవాళ్ళ గొడవలతో పిచ్చెక్కేలా ఉంటే కనీసం సానుభూతన్నా చూపకపోగా మా పార్టీ వాళ్లే, నా శిష్యులే నాకు గోతులు త్రవ్వుతుంటారు" అన్నాడు యమధర్మారావు.

"ఏం? ఎందుకు? "

"మరేం లేదు. ప్రతి వాడికీ ఉన్న దురదే అది. ఎలాగన్నా నా సింహాసనమెక్కి, నా దున్నపోతును స్వంతం చేసుకోవాలనే వాళ్ళ తిప్పలన్నీనూ"

"అందులో తిట్టుకోవాల్సిందేముంది" అన్నాను.

యమధర్మరావు తెల్లబోయేడు. "నాతో హాస్యాలాడటానికిదేనా సమయం? " అన్నాడు జాలిగా చూస్తూ.

"నేనేం సరసాలాడటంలేదు. గురుదక్షిణ క్రింద గురువుకు పంగనామాలు దిద్దటం, శిష్య

త్వానికి పరమావధిగా గురుపీఠాన్ని మ్రింగజూడటం ఇవే ఈ యుగ రాజకీయ లక్ష ణాలు? ” అన్నాను.

“అంటే వాళ్ళలా నాకు గోతులు త్రవ్వటం సక్రమమేనని నీ ఉద్దేశ్యమా? ”

“సక్రమం అనటంలేదు. సహజం అంటున్నాను. వాళ్ళ ఎత్తుల్ని చిత్తుచేసి నీ దున్నపోతునూ, సింహాసనాన్నీ కాపాడుకోవటం అనేది నాయకుడుగా నీ బాధ్యత. ఆమాత్రం తెలివి నీ దగ్గర లేని పక్షంలో నువ్వీ యమపదవికి అనర్హుడివన్నమాటే గదా!”

యమధర్మరావు ఆలోచనలో పడ్డాడు.

“అచ్ఛా!” అన్నాడు యమధర్మరావు అయిదు క్షణాల తర్వాత.

“ఏమో అనుకున్నాను. గట్టివాడివే. నిన్ను యమసభకు నామినేటు చేయాలనుకోవటంలో నేనేమీ పొరపడలేదన్నమాటే!” అన్నాడు భుజం తడుతూ.

నేను కొంచెం ఉబ్బిపోయేను.

ఇంతవరకూ పత్రికా విలేకరిగానే తప్ప రాజకీయవేత్తగా నన్నెవరూ గుర్తించలేదు. ఇన్నాళ్ళకీ యమధర్మరావు ఓ సర్టిఫికేటిచ్చాడు.

“ఇంతకీ నేనడిగిన వివరాలు చెప్పేవుగావు!” అన్నాను.

“ఆ బడుద్ధాయిల సంగతా! వాళ్ళను నరకవాసులే ఎన్నుకుంటారు!”

“బడుద్ధాయిలంటావేమిటి? మీ యమసభా సభ్యుల్ని అలాగే పిలుస్తారా ఏం? ” అన్నాను తెల్లబోతూ.

“ఎబ్బే! అంతమాటంటే ఇంకేమన్నా ఉందా. నువ్వేదో నా ఆంతరంగికుడివి గనుక నీ దగ్గర నోరు జారుతున్నాను. కొంపదీసి ఈమాటలెవరిదగ్గరన్నా అనేవు!”

“నా సంగతా, నీకు తెలియంది!”

“అవునవును. నీకున్న బుద్ధి ఈ బడుద్ధాయిలకుంటే ఎంత బాగుండును నాకీ పాట్లు లేక పోనుగదా! అప్పటికీ యమ సమితులనీ, పరిషత్తులనీ, కార్పొరేషన్లనీ, అవనీ, ఇవనీ కొన్ని భారీ, మరికొన్ని కుటీర పరిశ్రమల్ని స్థాపించి చాలా మందికి లాభసాటి వ్యాపారాలు ఏర్పాటుచేశాను. అయినా వాళ్ళకు కృతజ్ఞత గానీ, ఆశకు అంతంగానీ ఉంటేనా!”

యమధర్మరావు ఇబ్బందులకు లోలోపలే జాలిపడ్డాను.

“మరి ఎలా నెట్టుకొస్తున్నావు? ” అని ప్రశ్నించాను.

యమధర్మరావు మందహాసం చేసేడు.

“శతకోటి ముఠాల కోసం అనంతకోటి పదవులని వెనకటికెవడో నీబోటివాడే గదా ప్రవచించేడు? ”

ఇంతలోనే ఓ సందేహం కలిగి దాన్ని బయటపెట్టేను.

“ఇన్ని ఎత్తులేయగలిగిన వాడివి, ఇన్ని వలలు పన్నగలిగినవాడికి కేవలం ఒక్క స్కాచ్‌బుడ్డి అన్నా దొరక్క గిజగిజలాడవలసి రావటం శోచనీయంగా లేదా”

యమధర్మరావు విచారకరంగా తల పంకించాడు.

“అవును మరి. యమధర్మరాజంతటి వాడికే ఇలాంటివి తప్పటంలేదుగదా! ఏం చెయ్యను? ” అన్నాడు.

“మీ విదేశీ నరకాల్లో మంచి సరుకు దొరుకుతుందంటున్నావు గదా! మరెందుకు తెప్పించుకోకూడదూ!”

“అలా చేయబట్టే యీనాడిలా చుక్కకు గతిలేకుండా వుంది. యీ సోదర నరకాల్తో ఓ

చిక్కుంది. మా నోట్లు అక్కడ చిత్తుకాగితాల కింద జమ. ఇదివరలో అంటే అక్కడ మాకు చాలా నిల్వలుండేవి. కాని, నేను యముణ్ణయిన కొద్దికాలానికే అవన్నీ ఈ బుడ్లలాంటివాటి కోసమే నిండుకున్నాయి. ఏమన్నా మిగిలివుంటే అది కాస్తా దీని నల్లమందుకే సరిపో యింది" అన్నాడు యమధర్మరావు ప్రక్కనే కునికిపాట్లు పడుతున్న దున్నపోతును చూపుతూ.

నేను నిట్టూర్చాను.

"సరే! యమసభా సమావేశముంది. ఎలాగూ సభ్యుడివి కాబోతున్నావు. అక్కడి ఆచార వ్యవహారాలేమిటో ముందే తెలుసుకోవటం మంచిది. పద" అన్నాడు.

"సరే"నంటూ లేచాను.

* * *

యమధర్మరావు కార్లో పోతుంటే అసలు ప్రయాణం చేస్తున్నట్లే లేదు. లోపల చల్లగా, మెత్తగా, హాయిగా ఉంది. అదే యమధర్మరావు నడిగేను.

యమధర్మరావు వింతగా చూశేడు. "మరీ పల్లెటూరి బైతులా ప్రశ్నలు వేయకు. ఇది ఏర్ కండిషన్డ్ అండ్ ఇంపోర్టెడ్ కారు" అన్నాడు.

నేను చావకమునుపు, కార్లూ, ఇళ్ళూ, సినిమాహాళ్ళూ ఏర్ కండిషనింగ్ చేయటాన్ని గురించి వినీ, చూసీ వున్నాను. కాని, ఇలాంటి కార్లో ప్రయాణం చేసిన గుర్తులేదు. చూడగా చూడగా ఈ నరక వ్యవస్థ చాలా పురోగమించినట్లు కనుపిస్తోంది.

అంతలో ఓ సందేహం వేసింది.

"మరి కార్లకే ఇంత హంగు చేసుకోగలిగినప్పుడు ఇందాక మనం నీ యింటిదగ్గర వుక్కతో చస్తూ వేడి గాలికి విసుక్కుంటూ కూర్చోవాల్సిన ఖర్మేమిటి? " అన్నాను.

"అదా! నేను రాకముందున్న యముడికి ఆ కొంపను ఏర్‌కండిషనింగ్ చేయించాలని తోచి నట్టు లేదు. వాడో యమగాంధీవాదిలే- తీరా నేనందుకు పూనుకునే సమయానికి పాశ్చాత్య నరకాల్లో మా నిల్వలు కాస్తా అయిపోయాయ్" అన్నాడు యమధర్మరావు.

"అయితే యీ మెషినరీ అంతా ఆ పాశ్చాత్య నరకాల్నుంచీ తెప్పించిన బాపతేనన్న మాట? ఏం? ఇక్కడ తయారుకావా? "

"ఇక్కడా!" యమధర్మరావు పగలబడి నవ్వేడు.

"మన జనం వట్టి పూర్వాచార పరాయణులు. వాళ్ళంతా వట్టివేరు తడకల్లోనో, విసనక ర్రల్తోనో తమ యింటినీ, వంటినీ ఏర్ కండిషనింగ్‌లో వుంచుకుంటారు. ప్రాచీన సాంప్ర దాయాల్ని మన్నించి, గౌరవించటంలో మా నరక పౌరుల్నే చెప్పుకోవాలి. అలాంటప్పుడు ఆ మిషన్లనిక్కడ తయారుచేసి ఏం బాముకుంటాడే వ్యాపారస్తుడయినా? "

"నీబోటి వాళ్ళకెవరికయినా అవుసరం రాకపోవుగదా? "

"నిజమే! కాని ఆ పని చేయాలంటే కోట్లు ఖర్చుపెట్టి సోదర నరకాల్నుంచి ఫ్యాక్టరీలు కొనుక్కోవాల్సుంటుంది. మాకు స్కాచ్ బుడ్లకే గతిలేక చస్తుంటే వీటికోసం ఎన్నని తంటాలు పడగలం. అందుకని అవుసరమున్నప్పుడు ఒకటీ, అరా తెప్పించుకోవటమే మంచిదని వూరు కున్నాం."

"మరి మీ యింట్లో బిగించటానికి ఓ చిన్న ఏర్ కండిషనర్ కన్నా గతిలేదంటున్నావ్? "

"గతి లేకపోవటం కాదు. కొనటానికి సోదర నరకాల్లో నిల్వలే లేవు. ఇక్కడైతే చచ్చి నంత డబ్బుంది. నోట్లు అచ్చు గుద్దటానికి కావల్సినన్ని మెషిన్లున్నాయి. కాని, ఏం

లాభం! యీ కాగితాలక్కడ చెల్లవు. అందువల్ల వాళ్ళు ఏర్ కండిషనర్లకు బదులు "మీ నరక పౌరుల తలకాయలు తాకట్టు పెట్టండి" అంటున్నారు.

"మరి మీరేం చేశారు? "

"వాళ్ళంతగా మనవాళ్ళ తలకాయల మీద మోజుపడుతూంటే కాదనటం ఏం మర్యాద. అందుకని దొరికినన్ని పోగుజేసి వాటిని తాకట్టు పెట్టి ఓ రెండు ఏర్‌కండిషనర్లు కొన్నాం'

"బాగానే వుంది స్కీము. కాని, ఇంతాచేసి రెండేనా? " అని నా ఆశ్చర్యాన్ని ప్రకటించాను.

"అవును. సంగతేమంటే మా జనాభాలో యమ పూజారులంటూ ఓ వర్గం వుంది. వీళ్ళ సంఖ్య జనాభాలో నూటికి అయిదన్నా లేదు. కానీ, మా నరకవాసులంతా వీళ్ళకే తాకట్టు పడివున్నారు. మనుషులే వాళ్ళ దగ్గరుండి పోయినప్పుడు మేమింక పోగుజేసేందుకు తల కాయలేం మిగుల్తాయి? "

"ఈ అయిదారుగురూ ఏం జేస్తుంటారు? " అనడిగేను.

"వాళ్ళా! వాళ్ళలో ఒకడు మా యమధర్మరాజుగారి దున్నపోతుముక్కుతాడు పట్టుకొని నడుపుతుంటాడు. మరొకడా దున్నపోతుకు నల్లమందు మింగించటంలో తోడ్పడుతూం టాడు. నాలుగోవాడు చట్టాలకు న్యాయంగా ఎన్నితూట్లు పెట్టవచ్చో అన్యాయంగా మరెన్ని కన్నాలు పెట్టవచ్చో పరిశోధిస్తూంటాడు. ఇహ అయిదవవాడు వీళ్ళందరి తరఫునా ఆ తాక ట్టులో వున్న తలకాయల్ని కాపలా కాస్తుండటం, కొత్తవాటిని పోగుచేయటం, వున్నవి చేజా రిపోకుండా చూడ్డం లాంటి పనుల్లో ఫుల్‌టైం మేనేజింగ్ డైరెక్టర్‌గా పనిజేస్తుంటాడు" అన్నాడు యమధర్మరావు..

ఇంతలో కారు యమ సభాభవనం ముందు ఆగింది.

"చూశావా" అన్నాడు యమధర్మారావు..

"ఏమిటీ? " అంటూ తలెత్తేను. యమధర్మరావు వేలెత్తి చూపించేడు.

అటువైపుగా వరండాల్లో చుట్ట, బీడీ, సిగరెట్ దమ్ముకొడుతూనూ, భుక్తాయాసంతో ఆప సోపాలు పడుతూనూ, తీరిగ్గా కూర్చుని హస్కుకొడుతూనూ అనేక మంది అగుపించేరు.

ప్రశ్నార్థకంగా చూసేను!

"వాళ్ళంతా ధృఢంగా, ఆరోగ్యంగా, ఆనందంగా, ఉత్సాహంగా కనిపిస్తున్నారా లేదా? " అన్నాడు యమధర్మరావు..

నేను మరోసారి పరిశీలనగా అటు చూసేను.

నిజంగానే యమధర్మరావు వర్ణించినట్లే ఉన్నారు వాళ్ళంతా! అయితే అందులో విశేషమే మిటో నాకు తోచలేదు.

ఆ సంగతే అతన్నడిగేను.

"నీకింకా అర్థంగాలేదా! వాళ్ళను చూశాకనన్నా మా నరక ప్రజలు ఎంత హాయిగా జీవి స్తున్నారో తెలియటంలేదా? " అన్నాడు.

"అదెలా? "

"వాళ్ళంతా యమ సభా సభ్యులూ, ప్రజాప్రతినిధులూను. ప్రజాప్రతినిధులంటే ఏమిటి? ప్రజాజీవితాన్ని ప్రతిబింబించేవాళ్ళే గదా!" అన్నాడు యమధర్మరావు..

"ఔనౌను..." ఒప్పుకున్నాన్నేను. వాళ్ళ వేష, భూషణాల్నిబట్టి చూడగా నరక ప్రజలు మహా సుఖంగా, సంతృప్తిగా జీవిస్తున్నారనే అనిపించింది.

ఇంతలో యమధర్మరావు సెక్రటరీ వచ్చేడు. నన్నతని కప్పగించి యమధర్మరావు వంది మాగధులనుసరించగా ముందుకు నడిచేడు.

ఆ సెక్రటరీ నాకు యమ సభా భవనమంతా చూపించి, విశేషాలన్నీ వివరించి, చివరికి విజిటర్స్ గ్యాలరీలో కూర్చుండబెట్టి సెలవు తీసుకుని వెళ్ళిపోయేడు.

గంట మ్రోగటంతో అంతవరకూ బయట కూర్చుని కబుర్లాడుతూన్నవాళ్లూ, పేకాటలో మునిగి ఉన్నవాళ్లూ, పుస్తకాల పురుగుల్లా కనుపిస్తున్న వాళ్లూ ఒక్కొక్కరే లోనికి రాసాగేరు.

స్పీకర్ వచ్చి ముందున్న బల్లమీద మూడుసార్లు బాది కూర్చోవటంతో సమావేశం శాస్త్రోక్తంగా ప్రారంభమయింది.

"ముందు ప్రశ్నోత్తరాలు" అన్నాడు స్పీకర్ మహాశయుడు.

కూర్చున్న వాళ్ళలోంచి ఓ పెద్ద మనిషి లేచేడు. గొంతు సవరించుకుని, కాలర్ సర్దుకుని, జేబులోసారి తడుముకుని ప్రారంభించేడు.

"గౌరవనీయులైన ఆరోగ్య మంత్రిగారు తమ కుటుంబ వాడకం నిమిత్తం ఒకానొక పాశ్చాత్యనరకం నుంచి నూట పాతిక పందుంపుల్లలు ప్రభుత్వ ఖర్చుతో తెప్పించుకున్నట్లు ఫలానా మనుష్యులు ఫలానా చోట పబ్లీగ్గా చెప్పుకుంటూన్న వార్త వాస్తవమేనా? అయితే అందు నిమిత్తం అయిన ఖర్చెంత? ఎవడబ్బ సొమ్మని ఏ రూలు ప్రకారం ఇలా ఖర్చు పెట్టటం జరిగింది? " అని ప్రశ్నించి కూర్చున్నాడు.

యమధర్మరావు లేచాడు.

"నా సహచరులైన ఆరోగ్య శాఖామాత్యులు అనారోగ్య కారణంగా నేటి సభకు రాలేకపోయారు. మహాశయా తమరి ప్రశ్నకు తరువాత జవాబివ్వబడగలదు" అని కూర్చున్నాడు.

మరో పెద్దమనిషి లాంటి సభ్యుడు లేచేడు.

"అయ్యా, మా ఊళ్లో పిల్లకాయలకి స్కూళ్లలో సీట్లు దొరక్క గేదెల్నీ, గాడిదల్నీ కాసుకుంటున్నారు. కావాలంటే మా పశువుల కొట్టం ఖాళీగానే ఉంది. చవగ్గానే అద్దెకిస్తాను. అందులో ఓ స్కూల్ ఎందుకు పెట్టగూడదు? " అని ప్రశ్నించేడు.

విద్యామంత్రిగారు శ్రద్ధగా చదువుతూన్న లావాటి ఇంగ్లీషు పుస్తకం టేబిల్ మీద ధభీమని పడేసి బద్ధకంగా లేచారు.

"ఉన్నవాళ్ళకే ఉద్యోగాలు లేక చస్తుంటే ఇంకా కొత్త స్కూళ్లెందుకయ్యా స్వామీ" అని కళ్ళజోడు సవరించుకున్నారు.

ఆ ప్రశ్నించిన పెద్దమనిషి ఏదో అనబోయి, అంతలోనే బెల్లం నోట్లో కుక్కిన వాడిలా నోర్మూసు క్కూర్చున్నాడు.

మరొకరు లేచేరు. లేచీ లేవగానే బల్లగుద్ది "మా బామ్మర్దిగాడికి ఈ ఏడాది స్కాలర్‌షిప్ ఎందుకివ్వలేదు? " అని గర్జించేరు.

మరో మంత్రిగారు లేచేరు.

"ఒరే, మామా, ఆ సంగతి సాయంత్రం తీరిగ్గా ఇంటిదగ్గిర చర్చిద్దాంగాని ప్రస్తుతానికి ఊరుకోరా" అన్నారు.

నాలుగో ప్రశ్న తీసుకోబడింది.

"మా ప్రాంతంలో ఈ ఏడాది సరిగా పంటలు పండక..." అంటూ ఆ సభ్యుడు చెపుతూండగానే స్పీకర్ బల్లగుద్దేడు.

"ప్రశ్నోత్తరాల కాలం అయిపోయింది. ఇప్పుడు యమధర్మారావుగారు ఓ బిల్లును ప్రతిపా దించబోతున్నారు" అన్నారు స్పీకర్ మహాశయులు

యమధర్మరావు లేచేడు.

గొంతు సవరించుకుని గంభీరంగా ఉపన్యసించసాగేడు.

"మన నరకంలో మొయ్యలేనంత భూమి ఉంది. త్రాగలేనన్ని నీళ్ళున్నాయి. చచ్చినంత మంది జనం ఉన్నారు. పైగా ఏటేటా భూములుగల స్వాములకు కార్లు కొనుక్కుని, పొలాలు దున్నుకోమని అప్పులు కూడా ఇచ్చి ప్రోత్సహిస్తున్నాం. అయినా ఈ నేల మీద పండే పంట మన జనంలో సగం మందికి కూడా చాలటం లేదనీ, అదనీ, ఇదనీ చాలా మంది గొడవ చేస్తున్నారు.

ఇదేదో మాయగాలేదూ...?

ఏమా? అని విచారణ చేయించేము.

ఆ విచారణవల్ల తేలిందేమంటే మనఖర్మ అలావుందిట. నిజమే! అందుకు మనమేం చేస్తాం! పోతే ఇందుకో తరుణోపాయం కనిపెట్టాము. ఇటీవలి కాలంలో సోషలిజం అనే వాయుపదార్థం ఒకటి దొరికింది గదా. అది సర్వరోగ నివారిణి. ఆకలి కూడా ఒక రోగమే. సోషలిజాన్ని అందరూ నిరభ్యంతరంగా భోంచెయ్యవచ్చు కనుక మన నరకవాసులంతా వ్యవసాయ సంస్కరణల కోసం గోల చెయ్యటం మాని శుభ్రంగా సోషలిజాన్ని భోంచేస్తూ కాలక్షేపం చేయాలని ఓ చట్టం తయారుచేయటం అత్యవసరం. ఈ చట్టాన్ని మీరంతా కళ్ళు మూసుకుని మరీ ఆమోదించగలరనే ఆశిస్తున్నాను" అని కూర్చున్నాడు.

ఒక సభ్యుడు లేచి "మన నరక చరిత్రలోనే ఇదొక విప్లవకర పరిణామం. చరిత్రలో సువ ర్ణాక్షరాలతో లిఖించవలసిన సుదినమిది" అంటూ అరగంటసేపు అనర్గళంగా ఉపన్యసిం చేడు.

మరో సభ్యుడు లేచి "గౌరవనీయ సభ్యుని సూచనకు నేనొక సవరణ ప్రతిపాదిస్తు న్నాను. సువర్ణాక్షరాలతో వ్రాయటమనేది మరీ బూర్జువా పద్ధతి. ప్రస్తుతం మనం సోష లిజం దిశగా దేకుతూన్న మహోన్నతస్థితిలో ఉన్నాం. అందువల్ల రక్తాక్షరాలతో వ్రాయటం ఉత్తమోత్తమం" అన్నాడు.

మరో సభ్యుడు లేచి కొత్త చట్టంమీదా, యమధర్మారావు మీదా కలిపి పంచరత్నాలను ఆశువుగా గానం చేశాడు.

ఇంకో సభ్యుడు లేచేడు.

"అయ్యా, అంతాబాగానే ఉంది. కాని, సోషలిజాన్ని దేంట్లో నంజుకుని జుర్రాలో సెలవి చ్చారుగాదు" అన్నాడు.

"వట్టిదే భోంచెయ్యొచ్చు"నన్నాడు యమధర్మారావు..

"అయితే ఆ సోషలిజం ఎక్కడ దొరుకుతుందో సెలవివ్వండి" అన్నాడా సభ్యుడు.

"అదో వాయుపదార్థమని ముందే చెప్పేను. దాన్ని గాలిలోంచి విడదీసేందుకుగాను, ఊరూరా పాకలు కట్టిస్తాం. మన రైతు కూలీలు యావన్మందీ తమ తమ పొలాల్ని సద్బ్రా హ్మణులైన భూస్వాములకు వడ్డీల క్రింద ఇచ్చేసి వచ్చి ఆ పాకల్లో కూర్చునీ, పడుకునీ సోష లిజాన్ని వండాల్సి ఉంటుంది" అన్నాడు యమధర్మరావు..

"ఆ పాకలు ఎప్పుడు వేయిస్తారు? వాటికి పైకప్పు ఉంటుందా? "అనడిగేడో సభ్యుడు.

"ముందు మన రైతులంతా ఇందుకు బేషరతుగా ఒప్పుకోవాలిగదా! ఆ తర్వాతమాకు దర

ఖాస్తు పెట్టుకోవాలి. అప్పుడు ఆలోచిస్తాం. అంతగా అయితే ఓ కమిటీ కూడా వేస్తాం" అన్నాడు యమధర్మరావు..

"మ్మె... మ్మోసం... ధ్ద... ధ్ధారుణం" అని అరిచాడోసభ్యుడు కుర్చీలోంచి యెగిరిపడి. ఆయన గడఘధా, దడధధా ఉపన్యసించసాగేడు.

"ఇదంతా ఓ కుట్ర. మా రైతుల్ని బికారుల్ని చేసి ఫ్యాక్టరీ కూలీలుగా మార్చే ఎత్తిది. యమధర్మరావుగారి గౌరవనీయ బుర్రలో ఇలాంటి విషప్పురుగులు లేవటం శోచనీయం. మేమీ చట్టాన్ని భూమట్టం చేసి తీరుతాము..." అంటుండగానే స్పీకర్ బల్లగుద్దేడు.

"గౌరవనీయ సభ్యుడు ఘనమైన నరకాధినేతను గురించి అన్‌పార్లమెంటరీ మాటలు వాడుతున్నారు. కొంచెం నిగ్రహించుకోవాలి" అన్నారు.

ఆ సభ్యుడు మరోసారి పైకప్పుదాకా ఎగిరేడు "మమ్మల్నిలా వెధవల క్రింద జమకట్టి ఆయనగారలా వాగుతూండగా మేమింకెలా మాట్లాడగల మనుకున్నావయ్యా మహానుభావా" అన్నాడా సభ్యుడు.

"అదుగో, నా మాటకు ఎదురు కూడా చెపుతున్నారు. సరే, మహాశయా, తమర్నీ సభ పూర్తయ్యే వరకూ బహిష్కరిస్తున్నాను" అంటూ గంట వాయించాడు స్పీకర్ మహాశయుడు.

"నువ్వేమిటి నన్ను బహిష్కరించటమేమిటి? నేనే నిన్ను బహిష్కరిస్తాను గాక" అంటూ ఆ సభ్యుడు లేచి, రెండు వ్రేళ్లూ నోట్లో దూర్చి గట్టిగా యీలవేసి, మరుక్షణం బయటికి దూసుకుపోయేడు.

ఆ వెంటనే, ఆయన వెనుకనే మరికొంత మంది లేచి అంతకన్నా గట్టిగా ఈలలు వేస్తూ సభ నుండి నిష్క్రమించేరు.

అనంతరం అయిదున్నర నిమిషాలపాటు ప్రశాంతంగా జరిగిన చర్చలో బిల్లు ఏకగ్రీవంగా ఆమోదింపబడి సభ వాయిదా పడింది.

* * *

ఆ మరుసటి సాయంత్రం తీరిగ్గా పేపరు తిరగవేస్తూ కూర్చున్నాను.

ఇక్కడి యీ నరక పత్రికల్లో ఓ ప్రత్యేకతేమంటే వాటి భిన్నత్వంలోంచి కొట్టవచ్చినట్లు కనపడే ఏకత్వం.

దాదాపు అన్నింటా ఒకే రకం శీర్షికలూ, వార్తలూనూ. "యమధర్మరాజుగారు అక్కడ అలా ఉద్ఘాటించారు. ఇక్కడ ఇలా బల్లగుద్దేరు. ఎక్కడో గానీ తుమ్మేరు, దగ్గేరు, చీదేరు" లాంటి సమాచారమంటే వీళ్లకి ఆసక్తి జాస్తిలా వుంది.

ఇంతలో నా ఏకాగ్రతకు భంగం కలిగిస్తూ దూరంగా ఏదో చిన్న చప్పుడు మొదలై క్రమంగా పెరగసాగింది. ఏదోలెమ్మని ఉపేక్షిస్తున్నంతలోనే అది పెరిగి పెద్దదై, నేనున్న హాలు పునాదులతో సహా పెకలించి వేయబడుతున్నట్లుగా దద్దరిల్లి పోసాగింది.

పేపరవతల పడవేసి గుమ్మం వద్దకు వెళ్లి చూశాను. భయంతో నిలువెల్ల వణికిపోయాను.

నరకంలో పిశాచాలుంటాయని నేను లోగడే చదివివున్నాను. కాని, వాటిల్లో ఒకటి ఇలా ఈ క్షణాన నాకెదురవుతుందని మాత్రం ఊహించలేదు.

గుమ్మం గుండా దూరి రావాలని ఓ పిశాచాకారం యమప్రయత్నం చేస్తూన్నది. కాని, ఆ

ప్రయత్నం ఫలితంగా గుమ్మం ఊడిపడేట్లున్నదే గాని ఆ ఆకారం మాత్రం ఇవతలికి రాగ లిగేట్లు లేదు.

ఏనుగుకి నాలుగు కాళ్లని విన్నాను, చదివాను, చూశాను. అందులో సందేహం లేదు.

కాని ఈ పిశాచం చూపులకు స్థూలంగా ఏనుగులాగే వున్నా కాళ్లు రెండే వున్నాయి. తొండంగాని, తోకగాని అసలే లేదు. అన్నింటికీ మించి పంచకట్టి, చొక్కా తొడుక్కున్నది. నెత్తిన ఏదో తెల్లని కిరీట లాంఛనం వుంది.

నేను భయభ్రాంతుణ్ణయ్యాను. తోక ముడిచి అక్కణ్ణించి ఉడాయిద్దామనుకున్నాను.

కాని, నాకు తోకలేదు. కనీసం నరకానికొచ్చిన తరువాతనన్నా మొలవలేదు. అందువల్ల ఆ ప్రయత్నం మాని కాస్త నిదానించాను.

అంతలో ఇది యమధర్మరావు యిల్లని గుర్తుకు వచ్చింది.

బహుశా ఇది ఏ యమకింకరాకారమన్నా కావచ్చు. లేదా యమధర్మరావు బంట్రోతయినా కావచ్చు.

నేనో... యమధర్మరావు ఆంతరంగికుణ్ణి. కాబోతున్న యమసభాసభ్యుణ్ణి.

ఈ మాత్రానికే హడలిపోవటమా.

కూడగట్టుకున్న ధైర్యంతో "ఎవరది? " అని కేక వేశాను.

ఆ ఆకారం మెల్లిగా, జాలిగా మూలిగింది. దగ్గరకు రమ్మన్నట్టు సైగ చేసింది.

తెచ్చిపెట్టుకున్న గాంభీర్యంతో ముందుకు నడిచాను. సమీపించి చూసి కుదుటపడ్డాను.

అది దెయ్యమూగాదు, పిశాచమూగాదు. మనిషే.

పోతే, శరీరం నిలువుగా పెరగటానికి బదులు అడ్డంగా పెరిగి ఉంది అంతే.

"అబ్బ" అని మూలిగిందా ఆకారం.

"యీ యమధర్మరావుకు ఎన్నిసార్లు చెప్పినా ఈ గుమ్మం పెద్దది చేయించి చావడు గదా. నామాటంటే వీడికింత లక్ష్యమన్నమాట" అని గొణుక్కుందా ఆకారం.

నాకాయన బాధ అర్థమయింది. ఆయన మాటలలోని ఏకవచనాన్నిబట్టి చూడగా ఈయనెవరోగానీ యమధర్మరావుకు బాగా సన్నిహితుడిలాగే వున్నాడు.

"అబ్బే! అలాగాదండీ! గుమ్మాన్ని సూటిగా గాకుండా కాస్త అడ్డం తిరిగి దాటండి? " అన్నాను.

ఆయనలా చేసి ఎలాగైతేనేం గుమ్మం దాటి ఇవతల పడి "హమ్మయ్య!" అని నిట్టూర్చేడు.

"యమధర్మరావు లేడా ఏమిటి? " అనడిగేడాయన సోఫాలో జాగ్రత్తగా కూలబడుతూ.

"ఇంకా నిద్ర లేవలేదండీ!" అన్నాను.

"అలాగా! క్రొత్తగా ఈ లోకానికొచ్చారట! పత్రికా విలేకరులట! మీరేనాండీ? " అని ప్రశ్నించేరాయన.

"అవును!" అన్నాను విస్మయంతో.

"మీ గురించి రాత్రి యమధర్మరావు చెప్పేడు. నేను యమపాలక పార్టీకి అధ్యక్షుడిని. నా పేరు వినాయకరావు" అన్నారాయన.

"అలాగా! చాలా సంతోషం" అన్నాను.

"నాకూను. ఎందుకంటే ఈ రోజు నుంచి మీరు మా సహచరులు. రాత్రి యమధర్మరావు మీ గురించి బ్రహ్మాండంగా పొగిడేడు. మిమ్మల్ని మా యమసభా సభ్యుడిగా నామినేటు చేయాలని నిర్ణయించాం కూడా!" వినాయకరావుగారు చెప్పసాగేరు.

"మాపార్టీ ఉంది చూడండి. అది ఘనమైన గత చరిత్ర గలది. మాకున్న బలం మరెవరికీ లేదు. ఈ విషయంలో దానికదే సాటి".

"గత చరిత్రేనా! ప్రస్తుత చరిత్ర ఏమీ లేదాండీ".

"లేకేమి! చిరకాలంగా మాదే అధికార పార్టీ. మాకు పోటీగా ఇంతవరకూ ఏ పార్టీ బ్రతికి బట్టకట్టలేదు. కట్టిన ఒకరిద్దరు బడుద్దాయిలూ కూడా ఆ బట్టలు ఎప్పుడు జారిపోతాయోనని గుబులు గుబులుగానే బ్రతుకుతుంటారంటే మా తడాఖా ఏమిటో మీకు అర్థమయ్యే ఉండాలి".

"అంటే మీది ఏక పార్టీ నియంతృత్వ నరకమా? ఇక్కడ మరేం పార్టీలూ లేవా? "

రెండు చూపుడు వ్రేళ్లూ రెండు చెవుల్లోనూ దూర్చుకున్నారు వినాయకరావుగారు.

"యమ... యమా...! అంత మాట అనకండి. నియంతృత్వానికి మేం బద్ధవ్యతిరేకులం. ఇక్కడ మాదేగాక ఇంకా సవాలక్ష చిల్లర పార్టీలున్నాయి. కాని, ఏ రెండు మూడింటికో తప్ప ప్రజల్లో బలమూ లేదు, పలుకుబడీ లేదు" అన్నారు.

"మరి, ఆ రెండు మూడింటి సంగతేమిటండీ? "

వినాయకరావుగారు క్షణం సందేహించారు.

"మీరు నేడో రేపో మా పార్టీలోనూ, యమసభలోనూ సభ్యులు కాబోతున్నారు. మా ముఖ్యసలహాదార్లలో ఒకరూ కాబోతున్నారు. కనుక మనలో మాటగా మీకు సూటిగా, వాస్తవ విషయాలు వివరిస్తాను, వినండి" అంటూ ఉపక్రమించేరు.

"అసలు చిక్కంతా వీళ్లతోనే వచ్చిపడింది. వాళ్ల పలుకుబడి నానాటికీ హనుమంతుడి తోకలా పెరిగిపోతోంది" అన్నారు వినాయకరావుగారు.

"ఆ తోక తెగనరక్కపోయారా? "

"నరకాలని యమతంటాలూ పడ్డాం. అయినా వాళ్ల తోక మరింత పెరిగిందేగానీ తరగలేదు"

"అలాంటప్పుడు నూనె గుడ్డలు చుట్టి నిప్పంటించి ఉండాల్సింది"

"మాకామాత్రం తోచలేదనుకోకండి. కాని, ఆ నిప్పుతోనే మా కొంప తగలెట్టే ప్రమాదం కూడా ఉందనే సంగతి మరచి పోగూడదు!"

క్షణమాగి వినాయకరావుగారు తిరిగి చెప్పసాగేరు.

"మా నరక ప్రజలున్నారు చూడండి. వీళ్లొట్టి అమాయకులు. అందువల్ల మా వ్యతిరేకులెవరేం చెప్పినా సునాయాసంగా నమ్మేస్తుంటారు. అదేం ఖర్మమో. మేం మాత్రం వీళ్లను నమ్మించడానికి వేషాలు వెయ్యలేక చస్తున్నాం!"

"వేషాలేమిటి, అవెందుకండీ? " అని ప్రశ్నించేను.

వినాయకరావుగారు మందహాసం చేశారు.

"ఈ ప్రజలొట్టి అమాయకులని ముందే చెప్పేను. వాళ్లను ఆకర్షించాలంటే నాజూకైన వేషం వెయ్యాలి. ఇందుకుగాను మార్కెట్లో సోషలిస్టు డ్రెస్సునీ, సోషలిస్టు తరహా వేషమనీ, భూసంస్కరణా డ్రెస్సునీ, పారిశ్రామికీకరణ లంగోటీ అనీ, అదనీ ఇదనీ చాలా రకాల ముసుగులు దొరుకుతాయి. వాటిల్లో కొన్ని స్లోగన్లు మేం మరెవరికీ మిగలకుండా ముందే కొనిపారేశాం. కానీ తీరా తొడిగిచూస్తే అవి మా వంటికి సరిపడక బిగుతయ్యాయి. ఆ బిగుతు గుడ్డల్తో ముందుకూ నడవలేక వెనక్కీ జారలేక బోల్తా పడుతున్నాం".

"అలాంటప్పుడు అక్కడక్కడా కాస్త కుట్లూడదీసి వదులుచేసుకోవాల్సింది".

"కాస్తేం ఖర్మ! బాగానే ఊడబీకి వదులుచేసేం. కాని ఎప్పుడయితే ఓ కుట్టు ఊడబీకామో ఆ వెంటనే మిగతావి వాటంతటవే ఊడటం మొదలెట్టాయి"

"మంచిదేగదా! 'కాస్త ఊపిరి తీసుకోటానికన్నా వీలుంటుందిగదా"

"అదీ నిజమే. కాని, మాకాడ్రెస్సులు మినహాయిస్తే లోపల కనీసం అండర్ వేర్లన్నాలేవు. దాంతో మా పరువు కాస్తా నగ్నంగా ప్రజల కళ్ళబడిపోయింది"

నేను మౌనం వహించాను.

వినాయకరావుగారు అందుకున్నారు.

"పరువు బజార్నపడినా మాకేం లెక్కలేదనుకోండి. అలాంటి పట్టింపులకు మేం అతీతులం. పవరేతప్ప పరువు అనవసరం అనుకునే రకాలం మేము. కాని, ఆ తర్వాత జరిగిన ఎలక్షన్లలో ఎన్నడూలేని బొప్పెలు తగిలేయి. మా సోదర నరకాల్లోని మా సోదర యముళ్లు కొందరు నామరూపాల్లేకుండా పోయేరు. ఇప్పుడే ఇలా ఉందే! రేపెలా ఉంటుందోనని మేం నిద్రకూడా పోలేకుండా ఉన్నాము!" అన్నారాయన.

"దేనికయినా ఏదో ఓ చిట్కా ఉండకపోతుందాండీ!" అన్నాను.

"అవునవును. యమధర్మరావు కూడా అలాగే అంటూంటాడు. అదుగో! మాటల్లోనే వచ్చేడు. రావోయ్! రా! నీకు మరో వెయ్యేళ్లాయుష్షు!" అన్నారు వినాయకరావుగారు నా తల మీదుగా చూస్తూ.

నేను వెనక్కి తిరిగిచూసేను. యమధర్మరావు అప్పుడే లేచినట్లున్నాడు. కళ్లు నులుముకుంటూ వచ్చి నా ప్రక్కనే సోఫాలో కూలబడ్డాడు.

"వెయ్యేళ్లాయుష్షు ఎందుకండీ!" ఇప్పటికే నానా చావుగానూ ఉంటేను!" అన్నాడు విసుగ్గా.

"శాంతించవోయ్! శాంతించు నీకేం లోటు గనుక. యమభోగాలనుభవిస్తున్నావు గదా ఈ పదవిలో!" అన్నారు వినాయకరావుగారు.

"ఏం భోగాలు లెండి. దినదిన గండంగా తయారవుతుంటేను!" అన్నాడు యమధర్మరావు.

కాసేపాగి తిరిగి ప్రారంభించేడు. "మీ శిష్యులున్నారు చూడండి. వాళ్లీమధ్య నా మీద ఆరోపణలు చేస్తూ యమధర్మరాజుగారికి పిటీషన్లిచ్చారట గదా! మనమంతా ఎవరేమనుకున్నా లెక్కచేయకుండా ఇంతకాలం ఒక కంచంలోని పరమాన్నమే వాటాలు వేసుకుతింటూ ఐకమత్యంతో నెట్టుకువచ్చిన వాళ్లంగదా! మరిప్పుడిలా అలిగి కూర్చోవటం ఏం న్యాయం చెప్పండి!"

"అలాగా! నాకింకా ఈ సంగతే తెలీదు సుమా" అన్నారు వినాయకరావుగారు దిక్కులు చూస్తూ.

"మీకు తెలీకపోవటమేమిటండీ! ఈ సంగతి ఇప్పటికే నలుగురి నోళ్లల్లోనూ నాని పత్రికలక్కూడా ఎక్కితేనూ!"

"కావచ్చు! కాని, వీళ్లీమధ్య మరీ తెలివిమీరిపోతున్నారు. ఇంతకీ వాళ్లిప్పుడు నా శిష్యులు కాదు. వేరే గ్రూపు పెట్టుకుంటామంటూ గొడవ చేస్తున్నారు నీకూ తెలుసనుకుంటాను"

"తెలుసుననుకోండి! కాని, ఎలక్షన్లు దగ్గరవుతున్నాయిగదా! ఈ సమయంలోనా ఇలా కొంపలు తగలెట్టేట్టు ప్రవర్తించటం"

"అసలు నేనొచ్చిందీ ఆ సంగతి చర్చించేందుకే. మరి ఏమన్నా చిట్కా ఆలోచించావా?"

"ఏమో నాకేం పాలుబోవటంలేదు. జనమేమో ఎటుచూసినా ఆ ప్రాజెక్టు కట్టలేదనీ, ఈ ఫ్యాక్టరీ తగలెట్టలేదనీ ఒకటే గొడవలాయె. ఈ స్థితిలో మన గతేమవుతుందో తెలీకుండా

ఉంది" అన్నాడు యమధర్మరావు..

మధ్యలో నేను కలుగజేసుకున్నాను.

"ఈ మాత్రానికి ఇంత ఆలోచనెందుకు? ఒకటి రెండు ప్రాజెక్టులూ ఒకటీ అరా ఫ్యాక్ట రీలూ కట్టేస్తే పీడా విరగడవును. అదేమంత కష్టం గనుక" అన్నాను.

యమధర్మరావు బరువుగా నిట్టూర్చేడు.

"నన్నేం చావమన్నావా. ఎంత డబ్బొచ్చినా ఈ దున్నపోతు నల్లమందుకే చాలటంలేదే. మా ఇంట్లో ఏర్‌కండిషనర్ పెట్టుకుందామన్నా గతిలేకుండా ఉందే. ఇంక ప్రాజెక్టులకెక్క ణ్ణించి తెమ్మన్నావు? " అన్నాడు ప్రక్కనే కునికిపాట్లు పడుతూన్న దున్నపోతువంక జాలిగా చూస్తూ.

నేను మౌనం వహించేను.

"సినిమా వాళ్లున్నారు గదోయ్" అన్నారు వినాయకరావుగారు హఠాత్తుగా.

"ఉంటేనేమండీ, వాళ్లవల్ల గిట్టే పన్నులన్నీ యమధర్మరాజుగారి ఖజానాకే పోతుండే" అన్నాడు యమధర్మారావు..

"పన్నుల సంగతిగాదు నే చెప్తూంట. తాత్కాలికంగా వాళ్లచేత ఓ రెండు మూడు ప్రాజె క్టుల సెట్టింగులూ, ఓ నాలుగయిదు ఫ్యాక్టరీ సెట్టింగులూ వేయించి ఈ గండం ఎలాగన్నా గడపలేమా అని"

యమధర్మరావు సోఫాలోంచి ఎగిరిపడ్డాడు.

"ఎంత గొప్ప అయిడియా అండీ మీది. నాకింతవరకూ ఈ సంగతే తట్టిందిగాదు" అంటూనే అంతలోనే చల్లబడిపోయేడు. "కాని, మనపాలిటి రాహువుల్లా ఈ ప్రతిపక్షాల వాళ్లున్నారే. అదీగాక ఈ కాలం జనం ఆవులిస్తే డొక్కలోని బొమికెల్నే గాక అందులోని సున్నాన్ని కూడా తూకం వేయగలిగినంతగా తెలివిమీరి ఉన్నారే. వీళ్ల కళ్లని సెట్టింగుల్తో కప్పగలమా? అని."

"అయితే కుదరదంటావా!"

"ఇదివరలో అయితే ఏమోగాని, ఇప్పుడదేం లాభంలేదండి" అన్నాడు యమధర్మరావు..

వినాయకరావుగారు బరువుగా నిట్టూర్చేరు.

"మరి మన ఈ బడుద్ధాయి గాళ్లని మంచి చేసుకుని మళ్లీ నిలదొక్కుకునే దారి ఏదీ లేన ట్లేనా? "

యమధర్మరావు నుదురు బాదుకున్నాడు. "మీరసలే లోకంలో ఉంటున్నారో నాకర్థంగావ టంలేదండీ వినాయకరావుగారూ. మొన్నీమధ్య మీ శిష్యులూ, నా శిష్యులూ కలసి జాయింట్ మీటింగ్ జరుపుకుని నూరు ఆరయినా, యమధర్మరాజు దిగివచ్చినా సరే వచ్చే ఎన్నికల్లో మనమంతా వేరే జెండాతో పోటీచేసి తీరుదాం అని ఓ తీర్మానం కూడా చేసిన సంగతి మీకు తెలిసినట్టే లేదే."

వినాయకరావుగారు ఉలిక్కిపడి సోఫాలోంచి ఎగిరిపడ్డారు.

"నిజంగానే? ఎప్పుడన్నారు? ఎన్ని గుండెలతో అన్నారు. ఎవరితో పోటీ చేస్తామంటు న్నారు? " అంటూ ప్రశ్నలమీద ప్రశ్నలు గుప్పించసాగేరు.

యమధర్మరావు ప్రశాంతంగా జవాబిచ్చాడు.

"ఎవరితోనో అయితే మనకేమండీ. మనల్ని మన్ను తినిపించాలనే, వాళ్ల ఈ పట్టుదలల న్నీనూ. అడ్డమైన వాళ్ళూ కలిసి కాపురం పెట్టటమూనూ".

వినాయకరావుగారు ఏదో గొణుక్కున్నారు. "వాళ్ళనసలు ఈ స్థితికి తెచ్చింది మనమే. నువ్వేమో అడిగిన వెధవకల్లా పర్మిట్లూ, కంట్రాక్టులూ యిచ్చి మేపావాయె. యింకేం బాగా బలిసి కళ్ళు నెత్తికొచ్చి కూచున్నాయి" అన్నారు.

"బాగుంది. మేపమని మొదట సెలవిచ్చినవారు తమరేనాయె."

"అవుననుకో, కాని, ఇలాగనా మేపమన్నది? ముందుకాస్త పచ్చి గడ్డి రుచిచూపించి గాట్లో కట్టేసి, తరువాత ఎండుగడ్డి మాత్రం మేపమంటినే".

"నా యిబ్బంది మాత్రం గమనించవద్దా. వాళ్ళు పచ్చగడ్డికి అలవాటు పడి తర్వాత ఎంత మొత్తుకున్నాఎండుగడ్డిని కన్నెత్తి చూడందే."

"అప్పుడే దుడ్డుకర్రతో నాలుగంటిస్తే సరిపోయేదిగదా."

"అంత తేలికగా అనకండి వినాయకరావుగారూ. అంతపనీ జేస్తే రేపెప్పుడో జరగబోతోం దని మన మిప్పుడనుకుంటూన్నది ఆనాడే జరిగివుండేది. వాళ్ళేం పిల్లకాయలు కాదుమరి. అయినా అదంతా యిప్పుడనుకుని ఏంలాభం. గత్యంతరం ఆలోచించండి" అన్నాడు యమ ధర్మరావు.

"ఏమో నాకేం తోచటం లేదు." నిస్పృహగా మూల్గేరు వినాయకరావుగారు.

"నా కొకటి తోస్తోందండీ. ఈ ఎలక్షన్లు ఓ పాతికేళ్ళపాటు వాయిదా వేస్తే సమస్య విర గడవుతుందనుకుంటాను."

వినాయకరావుగారు విస్మయంతో యమధర్మరావును వీక్షించేరు. క్షణం ఆలోచించేరు.

"మరి, నలుగురూ అడిగితే ఏమని చెప్పుకునేది? " అన్నారు.

"దానికేముందండీ, కారణాలకేం. సవాలక్ష చెప్పొచ్చు. యిప్పట్లో ఎలక్షన్లు జరపటానికి ఖజానాలో డబ్బులేదంటే సరి."

"అంత మాత్రాన వాళ్ళు ఊరుకుంటారా? "

"ఊరుకోకపోతే ఎలక్షన్ సెస్ అంటూ ఓ కొత్త పన్ను వెయ్యబోతున్నామని ప్రకటిద్దాం. దాంతో మహాప్రభో, మాకీ ఎలక్షన్లు వద్దని వాళ్ళే ఆందోళన మొదలెడతారు" అన్నాడు యమధర్మరావు.

"బాగానేవుంది. కాని, ప్రతిపక్షాల వాళ్ళు ఖజానా నిల్వ లెక్కలు చూపమంటే మన కొంప మునుగుతుందేమో."

"ఏడిశారు అంతగా అడిగితే అలాగే చూపిద్దాం. నిజానికేమన్నా నిల్వంటూ వుండేడిస్తే గదా."

"కాని, సోదర నరకాల్లో మన పరువు పోతుందేమో? "

"పరువు... పరువు... వెధవ పరువు ఎవడిక్కావాలండీ. మన క్కావాల్సింది ఏదో ఇలా పది కాలాలపాటు బ్రతగ్గలగటం. అందుకోసం ఏం చేస్తేనేమి" అన్నాడు యమధర్మరావు చిరాగ్గా.

వినాయకరావుగారు జాలిగా యమధర్మరావు కళ్ళలోకి చూశేరు.

"నీ వనేది నిజమే. కాని, మనపైన యమధర్మరాజుగారంటూ ఒక రున్నారని మర్చిపోతు న్నావు" అన్నారు.

"అవును. ఏం చేద్దామన్నా ఇదో పీడగా వుంది. లేకపోతే ఈ సరికి ఈ వెధవల్నందర్నీ కొలుముల్లోకి తోయించి వుందును" అంటూనే నాలుక్కరుచుకుని చుట్టూరా చూసేడు యమ ధర్మరావు.

"పోనీ, నేనొకటి చెపుతా వింటావా? " అన్నారు వినాయకరావుగారు.

ఏమిటన్నట్లు చూసేడు యమధర్మరావు.

"ఈ మధ్య మన సోదర నరకాల్లో కొన్నింట్లో జరిగిన మార్పులు చూశావుగదా".

"ఏ మార్పులు?"

"అదేనోయ్. మన సమీప నరకంలోనూ, సుదూర సోదర నరకంలోనూ జరగలా?"

"అయితే...?" అన్నాడు యమధర్మరావు విస్మయంతో.

"అలాగే ఇక్కడా మన తలారి రామన్నని ప్రోత్సహించి, యమసభలు రద్దుచేయించి, వాడి పాలన ప్రవేశపెట్టిస్తే ఎలా వుంటుందంటావు? అప్పుడు ఎవణ్ణెలా షూట్ చేసి పారేసినా అడిగే దిక్కుండదు"

యమధర్మరావు ఖిన్నుడయ్యేడు.

"ఈ ఎలక్షన్ల పీడ వదలటం సంగతలావుంచి ముందు మా పదవులన్నీ ఊడుతాయండీ వినాయకరావుగారూ" అన్నాడు ఏడుపు మొహంతో

"అయితేనేం, ఆ స్థితి కొద్దికాలమేగా. అసలు గొడవలు మరుగున పడగానే మళ్ళీ నువ్వే పెత్తనం మొదలుపెట్టవచ్చు"

"ఆ నమ్మక మెక్కడిదండీ వినాయకరావుగారూ. వాడు మనల్నందర్నీ జైళ్ళలో కుక్కి తానొక్కడే మిగలడని నమ్మకమేమిటి?"

"అబ్బే వాడలా చేస్తాడనుకోను. చాలా విశ్వాసపాత్రుడు" అన్నారు వినాయకరావుగారు.

"మన శిష్యుల్ని గురించీ అలా అనుకునే యిప్పుడిలా విచారిస్తూ కూర్చున్నా మనేది మీరు మరచిపోతున్నారు" అన్నాడు యమధర్మరావు.

"అయితే తలారి రామన్నతో మనకిప్పుడేంపని లేదంటావా?"

"అబ్బే నా బొందిలో ప్రాణముండగా అలా జరగనివ్వను. మరీ మీకంత మోజుగావుంటే ఈ ఎలక్షన్లలో నేను ఓడిపోయేపక్షంలో అలాగే వాడి కప్పగిద్దురు గాని. అందాకా ఆ తిప్ప లేవో నన్నే పడనివ్వండి" అన్నాడు యమధర్మరావు ఆవేశంతో.

"బాగుంది. నీ కిష్టంలేని పని నేను మాత్రం ఎందుకు చేస్తాను. మరి ఈ గండం గడిచే దారేదో నువ్వే ఆలోచించు" అన్నారు వినాయకరావుగారు.

కొద్ది క్షణాలపాటు అలా ఉండిపోయేరిద్దరూ.

"నా కొకటి తోస్తోందండీ" అన్నాడు యమధర్మరావు హఠాత్తుగా.

"మనం చాలాకాలం క్రితమే సోషలిజమే మన లక్ష్యమనీ, అదెక్కడున్నా దాని పిలకపట్టి లాక్కొచ్చి ప్రజల కప్పగిస్తామనీ ప్రకటించాం గదండీ."

"అవును" అన్నారు వినాయకరావుగారు.

"కాని ఇంతవరకూ దాని పిలక సంగతలా ఉంచి అసలదెక్కడుందో కూడా పట్టుకోలేక పోయాం."

"ఆ సంగతి నువ్విప్పుడా కనిపెట్టింది?"

"అది కాదండీ నేననేది. మనమిప్పుడిలా ఈ ఎలక్షన్లను గురించి తన్నుకు చస్తున్న దెందుకంటారు?"

"ఎందుకేమిటి? పోటీ చేస్తున్నాం గనుకా, గెలవకపోతే బ్రతకలేం గనుకా."

"అంటే గెలవలేమేమోననే భయంతో అనేగదా ఈ చీకాకులన్నీనూ?"

"నీ దుంపతెగా, ఆ మాట బిగ్గరగా అనకు" అంటూ వినాయకరావుగారు ఓసారి చుట్టూరా చూసి "అయితే ఏమంటావు?" అన్నారు.

"ఎందుకు గెలవలేమంటారు? " ప్రశ్నించాడు యమధర్మరావు.

"ఎందుకేమిటి, మన ప్రతిపక్షాల వాళ్ళుత్త దొంగ ముండావాళ్ళూ, గారడీ వెధవలూను. వాళ్ళు జనాన్ని మభ్యపెట్టి మనకు వ్యతిరేకంగా త్రిప్పుకుంటున్నారు. అందుకనే" అన్నారు వినాయకరావుగారు.

యమధర్మరావు విసుగ్గా కదిలేడు.

"వినాయకరావుగారూ, మనమిప్పుడు పబ్లిక్ మీటింగులో మైక్ ముందు నుంచుని ఉపన్యాసమివ్వటం లేదు. కేవలం మనమిద్దరం ఇక్కడ ఇలా కూర్చుని కాస్త ఆత్మవిమర్శ చేసుకుంటున్నాం. అందువల్ల మీరు కొంచెం నిదానించాలి" అన్నాడు.

"అయితే ఏమంటావు? "

"మనం జనానికి సోషలిజాన్ని వండి వడ్డించి, నంజుకోడానికి సోషలిస్టు తరహా సైడుకూరలు కూడా వండి పెడతామన్నాం. అదుగో వంటయిపోయింది. ఇదుగో వడ్డించేశాం. అంటూ హడావిడి చేశాంగాని ఇంతవరకూ ఏమీ వండనూలేకపోయాం, వడ్డించనూ లేకపోయాం. అందుకనే ప్రజలు మనదగ్గరసలు వంట సంగతలా ఉంచి పొయ్యి కూడా లేదని, మనల్ని నమ్మటం మానేసి ప్రతిపక్షాలవారి వెంటపడుతున్నారు, కాదంటారా? "

"నిజమేననుకో" అన్నారు వినాయకరావుగారు బరువుగా.

"అందువల్ల మనమిప్పుడు కనీసం ఓ టన్ను సోషలిజాన్నయినా వండి ఈ జనానికి రుచి చూపించకపోతే వీళ్ళు చచ్చినా మనల్ని నమ్మరు. అంతేగదా? "

"నాకూ తెలుసుననుకో. కాని, అదెలా వండాలో తెలీకేగదా ఈ తిప్పలన్నీనూ."

"తెలీకపోవట మేమిటండీ, ఎన్నడో వండాము గదా. ఫార్ములా కుదిరి పాకం చిక్కగానే తయారయినా ఆ కంపు భరించలేక నిలువు లోతు గొయ్యి తీసి పాతిపెట్టాంగాని, మనకది వండటమే చేతగాదనటం అవమానకరం గాదా? "

"అవునవును" వంత పలికేరు వినాయకరావుగారు.

"అందువల్ల దాని రుచీ, కంపూ ఎలా తగలడినా కనీసం ముక్కు మూసుకుని అయినా ఎంతో కొంత సోషలిజాన్ని మనం అర్జంటుగా వండితీరాలి."

"ఇప్పుడా! మనకంత తీరికెక్కడిదని!"

"మీరు కొంచెం జాగ్రత్తగా వినాలి. సోషలిజాన్నంతా మనమే, మన పొయ్యిమీదే వండుదామని నేనటం లేదు. కొద్దిగా మాత్రం వండుదామంటున్నాను" అన్నాడు యమధర్మరావు.

"ఎలా వండుతావు? " ప్రశ్నించేరు వినాయకరావుగారు.

"ఎలా ఉండాలనేది తేల్చేముందు మనం అసలు సోషలిజం అంటే ఏమిటి? దానికి తలకాయెక్కడ? తోకెక్కడ? పిలకెక్కడ? ఈ అనుపానులన్నీ స్టడీచేస్తే తర్వాత దాన్ని లంకించుకోవటం తెలికేగదా!"

"అవును."

"ఇప్పుడు జాగ్రత్తగా వినండి. మన పొరుగునున్న సోషలిస్టు నరకాల్లో ప్రతిపక్షాలంటూ ఏమీ లేవని మీకూ తెలుసుననుకుంటాను"

"నాయనా! నన్ను మరీ కుర్రకుంక క్రింద జమకట్టకు. ఈ దారుణ నియంతృత్వాన్ని గురించి మనం దాదాపు ప్రతి మీటింగులోనూ జనానికి చెప్పి కన్నీళ్ళు కూడా పెట్టుకుంటున్నాం."

"అదే! అక్కడే మనమింతకాలం పొరబడుతూ వచ్చింది. అది నియంతృత్వం అనటం కాస్త

తొందరపాటే! కానీ, అది సోషలిస్టు లక్షణాల్లో ఒకటండీ, వినాయకరావు గారూ!"

"అలాగా!"

"అందువల్ల మనేమిప్పుడు ఒక్క దెబ్బకు రెండు పిలకల్ని నరక గల మహత్కార్యానికి పూనుకోవాలి."

"ఏమిటది? "

"ఏముంది, ప్రతిపక్షాలను నిషేధిద్దాం."

"ఎందుకు? "

"ప్రభో! తమరు కాస్త నిదానంగా ఆలోచించాలి. అలా చేశామా మనం కూడా సోషలిజాన్ని వండి, వార్చటం మొదలెట్టినట్లవుతుంది. అది మొదటిది. రెండోది ప్రతిపక్షాల పీడ విరగడవుతుంది. ఏ దిక్కుమాలిన వాడన్నా ఇదేమిటంటే సోషలిస్టు నరకాల్లో ఏం జరుగుతోందో చూసి మరీ మాట్లాడవయ్యా అందాం. మరి వాళ్ళు నోరు మెదపలేరు" అన్నాడు యమధర్మరావు ఉత్సాహంగా.

"అచ్ఛా" అన్నారు వినాయకరావుగారు సోఫాలోంచి ఎగిరిపడి.

"నీ బుర్ర ఇంత ఘనమైనదని నేనెన్నడూ అనుకోలేదు సుమా! ఎంత గొప్ప అయిడియా. ఈ లెక్కన కలకాలం ఈ నరకం నాదే. యమ పీఠం నీదే! ఎంత గొప్ప అయిడియా... ఎంత గొప్ప అయిడియా... కాని... కాని..." అంటూనే ఆనందోద్రేకంతో మూర్ఛపొయ్యేరు.

యమధర్మరావు మంచినీళ్ళకోసం లోపలికి పరుగెత్తేడు.

నేను కణతలు నొక్కుకుంటూ యమాంజనం కోసం బయటకు పరుగెత్తేను.

* * *

ఉదయంనుంచీ కడుపునొప్పితో చస్తున్నాను. యమధర్మరావు భోజనప్రియుడని ముందే చెప్పేను. ఆ భోజన ప్రియత్వం సామాన్యమైనదేం కాదు. నాకన్నా ఎన్నో రెట్లు సునాయాసంగా భోంచేసి కూడా కనీసం త్రేన్చనన్నా త్రేన్చడు!

అందులో విశేషమేం లేదు. కాని, నన్నుకూడా తనను చూసి నేర్చుకోమనటంతోనే వచ్చింది అసలు చిక్కంతానూ!

"నీకిక్కడి సంగతులేం తెలియవు" ఇక్కడ నిలవగలగాలంటే, అందులోనూ పదవిపోకుండా బ్రతగ్గలగాలంటే బుర్రపుష్టి ఉన్నంత మాత్రాన్నే చాలదు. కండపుష్టి కూడా దండిగా ఉండాలి!" అంటాడు యమధర్మరావు.

"త్వరలో యమసభా సభ్యుడివి కాబోతున్నవాడివి. కనుక త్వరత్వరగా అందుకు కావలసిన అర్హతలను సంపాదించుకోవటం మంచిది" అని కూడా సూచించేడు.

అందులో అతిగా భోంచెయ్యటం ఒకటి!

నేనసలే బక్కవాడినేమో! తిన్నది తేలిగ్గా హరాయించుకో లేకపోయేను. తత్ఫలితంగా ఉదయం నుంచీ బాధతో మెలిదిరిగిపోతున్నాను.

చెప్పుకుందామన్నా యమధర్మరావు లేడు. ఉదయమనగా రాజధాని శివారుల్లో కాలవ గండిని పూడ్చేపనికి ప్రారంభోత్సవం చేయటానికని వెళ్ళినవాడు ఇంతవరకూ అంతులేడు.

అందుబాటులో ఉన్న యమధర్మరావు సెక్రటరీతో నా బాధ చెప్పుకున్నాను.

అంతా విని అతగాడో చిరునవ్వు విసిరేడు.

"మేం ఎంత భోంచేసినా ఇంకా, ఇంకా ఆకలేస్తుంటుందే గాని అజీర్తి ఎన్నడూ రాలేదు. అందుకనే మాకు మందుల్ని గురించి కూడా ఏమీ తెలీదు!" అన్నాడతను.

చేసేది లేక కడుపు చేత్తో నొక్కుకుంటూ వీధిన పడ్డాను.

అలా పోయి, పోయి ఓ యింటి ముందున్న బోర్డునూ, బోర్డుమీది పేరుకు ముందున్న "డాక్టర్" అనే అక్షరాల్నీ చూసి ఆగిపోయేను.

ఇతనెవరో పేరునుబట్టి చూడగా తెలుగు వాడిలాగే ఉన్నాడు. దగ్గర్లోనే హాస్పటల్ పెట్టాడు. పుణ్యాత్ముడు! అనుకుంటూ లోపలికి పోయేను.

"దయచెయ్యండి!" అంటూ ఆహ్వానించేడాయన.

బాధను అణచుకుంటూ కుర్చీలో ఆసీనుణ్ణయ్యేను.

"దయచేసి ఓ అయిదు క్షణాలు ఓపికపట్టాలి!" అంటూ ఆయన తన ముందున్న ఓ లావు పాటి పాత బైండులోంచి కాపీ చేసుకునే తన కార్యక్రమాన్ని పునఃప్రారంభించేడు.

ఇంతలో లోపల్నించి కాఫీలొచ్చేయి. ఓ కప్పు నా ముందుకు త్రోసేడాయన. సందేహి స్తూనే త్రాగాను.

అరక్షణం తర్వాత ఆశ్చర్యచకితుణ్ణయ్యాను.

ఈ మహానుభావుడు కేవలం కాఫీతోనే కడుపు నొప్పిని వదలగొట్టాడే అనుకుంటూ హాయిగా కుర్చీలో వెనక్కు వాలేను.

"సుబ్బిశెట్టిగారు క్షేమమే గదా" అన్నారాయన బైండును మూసి ప్రక్కనపెట్టి కాగితాలు సర్దుకుంటూ.

"ఏ సుబ్బిశెట్టి? " అన్నాను తెల్లబోతూ.

"మీరు విలేఖరులే గదా? " అనడిగారాయన సందేహిస్తూ.

నేను నిన్నగాక మొన్న నరకాని కొచ్చినవాడిని. నా కీర్తి అప్పుడే ఈయనదాకా ఎలా వ్యాపించిందా అని ఆశ్చర్యపోయేను.

"అవునండీ" అన్నాను సవినయంగా.

"మరలా అంటారేం. మీ యజమానిని గురించే అడుగుతున్నాను." అన్నారాయన?

"మా యజమాని పేరు సుబ్బిశెట్టి కాదండీ!" అన్నాను.

"అయితే మీరు ఏ పత్రికకు విలేఖరులు? " ప్రశ్నించేరాయన.

"నేను చావక మునుపు విలేకరినేగాని, ఇప్పుడే పత్రికలోనూ పనిచేయటం లేదండి" అన్నాను.

"అలాగా" అన్నారాయన. "మరిక్కడి కెందుకొచ్చేరు? "

"మందు కోసమండీ"

"మందేమిటి? " అన్నారాయన, నొసలు చిట్లిస్తూ.

నేను సంగతి సందర్భాలు వివరించేను.

"ప్రొద్దుటినుంచీ కడుపునొప్పి విపరీతంగా ఉందండీ" అన్నాను.

అంతా విని "నేను డాక్టర్నని నీ కెవడు చెప్పేడు? నన్నవమానించటం కోసం నిన్నెవరో ఇలా పంపినట్లున్నారు" అన్నారాయన ఆగ్రహంతో.

నా కంతా అయోమయ మయ్యింది.

"అలాగంటారేమిటండీ. బయట బోర్డుమీద మీరు డాక్టరని ఉంది. పైగా ఇందాక మీరు ఇచ్చిన కాఫ్యౌషధంతో నా కడుపునొప్పి మాయమయ్యింది కూడాను" అన్నాను.

"కావచ్చు, కాని, నేను డాక్టర్నేగాని వైద్యుడినికాను" అన్నారాయన.

"అంటే"

"నే నీ మధ్య యముడి దున్నపోతు నల్లమందులేందే ఎందుకు నడువలేదు? నల్లమందు-మరియు దాని అద్భుత గుణములు" అనే విషయంపై వెయ్యిన్నర పేజీల పరిశోధనా గ్రంథం తయారుజేసేను. అందుకు గాను మా యూనివర్సిటీ వాళ్ళీ డాక్టరేట్ ఇచ్చేరు. ఆ సంగతి నలుగురికీ తెలిసేందుకని బోర్డుమీద వ్రాయించేను" అన్నారాయన.

అని లేచేరు.

"ఇప్పటికే నా సమయం చాలా వృథా అయింది. తమరింక దయ చేయవచ్చు" అని సెల విచ్చేరు.

"అయితే మా యమధర్మరావునూ, వాడి దున్నపోతునూ తమరు బాగా స్టడీ చేసేరన్న మాట" అన్నాను లేస్తూ.

"మా... అంటున్నారు, ఆయన గారు మీకు బంధువులు కాదుగదా? " అన్నారాయన సందేహిస్తూ.

"కాదుగానీ, వాడూ నేనూ చిన్నప్పుడు గోలీ లాడుకున్నాం. పెద్దవాళ్ళమయాక పేకాడుకున్నాం" అన్నాను.

ఆయనగారి మొహంలో రంగులు మారేయి.

"చెప్పారు కాదేమండీ, కూర్చోండి... కూర్చోండి" అంటూ షేక్ హ్యాండిచ్చి కూర్చోబెట్టేరు.

"విచిత్రంగానే అయినా మనం కలుసుకోగలగడం చాలా సంతోషకరం. నేనిక్కడ నరక సంస్కృతీ అకాడమీ స్థాపకుడిని. మీరూ కళాకారులే కావటం సంతోషదాయకం" అన్నారాయన.

"పొరపడుతున్నారు. నాకే కళలోనూ ప్రవేశం లేదండీ. కేవలం ఓ పత్రికా విలేకరిని మాత్రమే. అది కూడా నేను చచ్చి ఇక్కడకు రాకపూర్వం సంగతి" అన్నాను.

"అయితే మాత్రం? మా అకాడమీలో కవులు, రచయితలు, చిత్రకారులు, గాయకులు, నటులు, డాన్సర్లు, ఏమీరాని వాళ్లూ, అందరూ వున్నారు. విలేఖరులు మాత్రం ఎందుకుండ గూడదు. అది మాత్రం ఒక కళగాదా, అందులోనూ మీరు యమధర్మరావు ఆంతరంగికులు కూడాను" ఆయన బల్లగుద్ది మరీ వాదించసాగేరు.

నన్నూ ఓ కళాకారుడుగా గుర్తించి నరక మేధావుల జాబితాలో కుక్కినందుకు నాకూ ఆనందమయింది.

"ఇందాక మీరేదో సుబ్బిశెట్టిగారి విషయం ప్రస్తావించారే. ఆయనెవరండీ" అన్నాను.

"ఆయనా, ఆయన్నెరుగని వారెవ్వరు. మన నరక సాహిత్యాన్నుద్ధరిస్తున్న సంస్థలు దాదాపు అన్నీ ఆయన జేబులోనివే! ఆయనిచ్చిన విరాళాలకూ, ఆయన పోషణ క్రిందవున్న సాహితీపరులకూ అంతేలేదు. వాళ్లపత్రిక్కి నన్నొక వ్యాసం అడిగారు. ఇవాళ ఎడిటర్ని పంపుతామన్నారు. అందుకే యిందాక మిమ్మల్ని చూసి పొరపడ్డాను" అన్నారాయన.

"మంచి సంస్థలే ననుకుంటాను".

"అవును. మంచివి కాకపోతే నేనెందుకు చెపుతాను. అసలీ నరకంలో సుబ్బిశెట్టిగారి సంస్థలకున్న ప్రచారంలో వందోవంతయినా యితర సంస్థల కున్నదా? ఆహా ఏమి సభలు, ఏమి సన్మానాలు! మీకు కావాలంటే వారి చేత "నరక భారతి"లో సన్మానం చేయిస్తాను. ఆయనా, యమధర్మరావూ బహు సన్నిహితులు" అన్నారు డాక్టరుగారు.

ఇంతలో సన్నగా, పొడుగ్గా వున్న ఓ వ్యక్తి "నమస్కారం డాక్టరుగారూ" అంటూ లోపలికొచ్చేడు.

"ఓ నువ్వటోయ్, రా. వ్యాసం కోసమేగదా రావటం. సుబ్బిశెట్టి గారు క్షేమమేగదా" అంటూ ఆహ్వానించేరు డాక్టరుగారు.

"ఆయనకేం రోగమండీ. ఆ మధ్య పంటినొప్పి వస్తే ఓ డెలిగేషన్లో వేయించుకుని, విమానం మీద పాశ్చాత్య నరకాలు పర్యటించి, దార్లో పన్ను పీకించుకు వచ్చేరు" అన్నాడా వ్యక్తి చిరాకుగా.

"ఆయన పేరెత్తగానే మీరిలా మరీ పచ్చి మిరపకాయలు నమలటం ఏమంత భావ్యంగా లేదు. హాయిగా బిజినెస్ చేసుకుంటూన్న పెద్దమనిషి అదలా ఉంచి దిక్కూ దివాణం లేకుండా పస్తులుంటూన్న మిమ్మల్నీ, మన నరక సంస్కృతినీ ఉద్ధరించటం కోసం ఇన్ని తిప్పలు పడుతూ యిన్ని సంస్థల్ని లాక్కొస్తున్నాడనే కృతజ్ఞత అన్నా వుండవద్దా? " అన్నారు డాక్టరుగారు

"ఏం పోషించటం లెండి. మాకూ ఆయనింట్లో పనిచేసే వంటవాళ్లకూ ఆయనగారి దృష్టిలో ఏం తేడావుంది గనుక."

"అదుగో. అక్కడే మీరు తప్పటడుగులేస్తున్నారు. మిమ్మల్ని వంట వాళ్లతో పోల్చుకుంటున్న వాళ్ళు మీరే. రోడ్డు కూలీల్లా అది కావాలనీ, ఇది పెంచాలనీ యాచనలోకి దిగేదీ మీరే. మరి మన పెద్దలేంచేశారు. కడుపు కాల్తున్నా ఎవర్నీ దేబిరించకుండా అద్భుతమైన సాహిత్యాన్ని సృష్టించేరు గదా. దానికున్న విలువ ఈనాటి సాహిత్యానికున్నదా? మీరంతా సమాజంలో వున్నత వర్గానికి చెందినవాళ్ళూ, మేధావులూను. మరి మీరిలా అది కావాలనీ, ఇది పెంచాలనీ, యాచించటం అసహ్యాకరంగాదా" అన్నారు డాక్టరుగారు.

"ఏం ఉన్నతి అండీ డాక్టరు గారూ. మేం చేస్తున్నది కూలీపని గాక మరేమిటి? ఉన్నత ప్రమాణాలనేవి ఏనాడో వైతరణిలో కలిశాక యింకా మనమూ గతాన్ని గురించి గుటకలు మింగటం దేనికి? ఆ మధ్య ప్రతిపక్షాల వాళ్ళు అంతా కలిసి ఓ సభ జరుపుకుంటే, దానికి నన్ను రిపోర్టర్‌గా పంపమని మా ఎడిటర్ చెపితే, ఓనర్ మహానుభావుడు సెలవిచ్చాడు గదా "ఎందుకు ఛార్జీలు దండుగ. ఆ రాసేదేదో యిక్కడ కూర్చునే వ్రాయలేడా? వాళ్ళలో వాళ్ళకు అంగీకారం కుదరలేదనీ, చివరికి ముష్టియుద్ధం చేసుకోగా ముగ్గురికి ముక్కు చిట్లిందనీ, నలుగురికి మూతి చిరిగిందనీ వ్రాసెయ్యమను సరిపోతుంది" అన్నారు. మరి నేనేం వ్రాయక చావనా? అదీ మా వున్నతి" అన్నాడతను ఆవేశంగా.

డాక్టరుగారు కాస్త తగ్గేరు.

"అవును, డబ్బు దగ్గర మీ ఓనరు కాస్త పట్టుగా వుంటాడు నిజమే. కాని... కాని... సరే: అదలా వుండనీ. ఇదుగో వ్యాసం. ఇది కాస్త ప్రముఖంగా వచ్చేట్లు చూడమని ఎడిటర్‌తో నా మాటగా, సుబ్బిశెట్టి గారి ఆజ్ఞగా చెప్పు" అన్నారు డాక్టరు గారు కాగితాలందిస్తూ

అవందుకుని అతను నాలుగడుగులు వేసేటంతలో డాక్టరుగారు వెనక్కు పిలిచేరు.

"చూడూ. యిలాంటి చిన్న విషయాలు ప్రతిసారీ మీకు గుర్తు చేయవలసి రావటం నా ఖర్మ. మొన్నటి యమ గోష్టిలో నే చేసిన మహో పన్యాసాన్ని క్లుప్తంగా ఓ మూల వేసి, వాడు... వాడు... ఆ వెధవాయ గాడి ఊకదంపుడుని మాత్రం పూర్తిగానూ, ప్రముఖంగాను అచ్చుగుద్దారే. వాడు నా కన్నా ఏవిధంగా గొప్ప వెధవని? " అన్నారు డాక్టరుగారు కాస్త చిరుకుగా.

"మేమేం చెయ్యం డాక్టరుగారూ, ఆ మహానుభావుడు తన ఉపన్యాస పాఠం చంకనేసుకుని స్వయంగా మా ఆఫీసుకు దయచేశేరు. దగ్గరుండి కంపోజు చేయించి స్వయంగా

ప్రూఫులు దిద్దిగాని మమ్మల్ని వదలందే" అన్నాడతను.

"సరే. ఈ సాయంత్రం యమ గోష్టిలో నేనూ వుంటానని తెలుసుగా. ఈసారన్నా కాస్త జాగ్రత్తగా తగలడమని రిపోర్టర్ గాడితో చెప్పమని మీ ఎడిటర్‌తో చెప్పు. నేను మళ్ళీ సుబ్బిశెట్టి చేత మీ ఓనర్‌కు చెప్పించాల్సి రాగూడదు సుమా" అన్నారు డాక్టరుగారు.

అతనలా వెళ్ళగానే చిరునవ్వుతో నా వంక తిరిగేరు డాక్టరుగారు.

"ఈ వెధవ గొడవల్తో మిమ్మల్ని విసుగెత్తించినట్లున్నాను" అంటూనే వాచీ చూచుకుని "ఇక్కడికి దగ్గర్లోనే నా అధ్యక్షతన యమ సాహిత్యగోష్టి జరుగనున్నది. టైమవుతూంది, మీరూ వస్తారనుకుంటాను" అంటూ లేచేరు.

"నాకూ వేరే పనేం లేదు. కాస్త కాలక్షేపమన్నా అవుతుంది. పదండి" అన్నాను.

దారిలో డాక్టరుగారు ఎంతో ఓపిగ్గా నా సందేహాలన్నింటికీ జవాబులిచ్చేరు.

"మా నరక సాహిత్యం వుంది చూడండి. అది సుసంపన్నమైనట్టిది. ఈ రంగంలో సోదర నరకాలకు మేమేం తీసిపోము. ఆ సంగతి వాళ్ళు కూడా గుర్తించేరు" అన్నారు డాక్టరుగారు.

"మీరు కార్యదర్శిగా వున్న నరక సంస్కృతీ అకాడమీ గురించి సెలవిచ్చారుగాదు" అన్నాను.

"ఆయనగారు ఓ నస్యం పట్టు వేసి ఉత్సాహంగా ఉపక్రమించేరు.

"నేనే స్థాపించి, నేనే అధ్యక్షుడినయిపోయిన ఈ కొద్దికాలంలోనే అపూర్వమనదగిన కృషి జరిపేం మేము. సాహిత్యమనగా సాహిత్యమేనని మా దృఢాభిప్రాయం. పైరవీలూ, స్వంత డబ్బాలూ నిర్వహించుకోలేని అసమర్థులు మా సంస్థ ఛాయలకు రావడానికి కూడా అనర్హులేననేది మా దృఢనిశ్చయం" అన్నారు డాక్టరుగారు.

ఇంతలో సూటూ, బూటూ వేసుకున్న ఓ ఆఫీసరు లాంటి పెద్దమనిషి మాకు అడ్డంవచ్చేడు.

"ఓ డాక్టరుగారా! మొన్నటి సభలో మీ ఉపన్యాసం గురించి ఏమని చెప్పనుసార్! అలాంటిది నభూతో నభవిష్యతి. ఏమి అధ్యయనం, ఏమి విజ్ఞానం... ఏమి వాగ్ధార" అంటూ తుఫానులా పొగడ సాగేడు.

నేను తెల్లబోవటం చూసి డాక్టరుగారు ఆయన్ని నాకు పరిచయం చేసేరు.

"వీరు మా సంస్కృతీరంగ మూలస్థంభాల్లో ఒకరని చాలామంది సర్టిఫికేట్లిచ్చేరు. వీరు దాదాపు అరడజను సాంస్కృతిక సంస్థలను యమదక్షతతో నిర్వహిస్తున్నారు. వారానికో సభ, నెలకో సాంస్కృతికోత్సవం జరిపించటంలో వీరికి వీరే సాటి".

ఆ క్రొత్తాయన సగౌరవంగా, సహంకారంగా అభివాదం చేసేడు.

కుశల ప్రశ్నలయ్యాక "చూడండి డాక్టరుగారూ! మా క్రొత్త సంస్థ గ్రాంటు విషయం మరచిపోయినట్లున్నారు. ఆ కాగితాలింకా మీ టేబుల్ మీదనే నలుగుతున్నాయట" అన్నాడా కొత్త వ్యక్తి.

డాక్టరుగారు తల పంకించేరు.

"ఏ సంస్థ విషయం మీరు చెప్తూంట?" అని ప్రశ్నించేరు.

"అలాగంటే యేం చెప్పను డాక్టరుగారూ! ఆ అప్లికేషన్ నేనే స్వయంగా తమ చేతికిస్తిని గదా. నిన్నగాక మొన్ననేగదా మా సమితికి సాక్షాత్తూ యమధర్మరావుగారు ప్రారంభోత్సవం జరిపింది. పత్రికలన్నింటిల్లోనూ వివరంగా రిపోర్టులు కూడా వచ్చాయి. ఆ కటింగులు కూడా తమకు సమర్పించుకొంటినే! గ్రాంటు తప్పక వచ్చేలా చేస్తానని ఆ రోజున తమరే

సెలవిస్తిరిగదా! అప్పుడే మరిచిపోయారా? " అంటూ ఆ వ్యక్తి బేలమొహం పెట్టుకుని ప్రశ్నించేడు.

డాక్టరుగారు కొంచెం తడబడ్డారు.

"జ్ఞాపకం లేక కాదండీ! మీరు మాట్లాడుతున్నది మీ అరడజను కంపెనీల్లో దేన్ని గురించో తెలీక అలా అడిగాను. మరేమనుకోకండి. యింతకీ యీ కొత్త సంస్థను ఎక్కడ పెట్టారో సెలవిచ్చారుగాదు" అన్నారు డాక్టరుగారు.

ఆ పెద్దమనిషి పరాకుగా జేబులు తడుముకున్నాడు.

"అదా... అదా...!"

ఆయన గొణుగుతున్నదేమిటో తెలీక చెవియొగ్గేను. కాని, యింతలోనే సభాస్థలం సమీపించటంతో నలుగురూ మా చుట్టూ పోగయ్యేరు.

వారిలో కొందరు డాక్టరుగారికి పూలమాలలు వేసి వేదికమీదికి లాక్కుపోయేరు.

నాకెవడూ దండ వెయ్యలేదు. కనీసం ఆసనమన్నా చూపలేదు. చుట్టూ పదిమందీ చేరటంతో డాక్టరుగారు కూడా నా సంగతి మరచిపోయినట్లున్నారు.

లోలోపలే తిట్టుకుంటూ ఓమూల చతికిలపడ్డాను.

గోష్ఠీ స్థలంలో సిల్కు గుడ్డలవాళ్ళు, చిరుగ్గుడ్డల వాళ్ళు, ముతక గుడ్డలవాళ్ళు, క్రాఫింగుల వాళ్ళు, క్రాఫులు లేనివాళ్ళు, పిలకలున్నవాళ్ళు, పిలకల్లేనివాళ్ళు అనేకమంది చేరి గుసగుసలాడుకుంటున్నారు.

ఇన్నిరకాల మందల్ని ఒకచోట చేర్చగలిగినవారి ఐక్యతాభావానికి ఆనందించేను.

"ఈ గోష్ఠి ఏ విషయం మీద జరుగుతోంది? " అని ప్రశ్నించేను, ప్రక్కనున్న ఓ సిల్కు గుడ్డల, సెంటు వాసన కవిగార్ని.

"అదా! నరక సాంస్కృతికాభివృద్ధికి ఏం చెయ్యాలి? నరక సాహిత్యాన్నెలా ఉద్ధరించాలి? నరకాస్థాన మహాకవిగా ఏ పీనుగను ఎన్నుకోవాలి? అనే విషయాలు చర్చించబోతున్నాం" అన్నారాయన.

ఇంతలో ఓ ఇద్దరు యువకవులూ, మరో ఇద్దరు యువ కవయిత్రులూ వేదిక నెక్కి....

"పరుల కీర్తికి పొరలి యేడ్వని
కవి కెక్కడ సుఖం కద్దోయ్!"

అంటూ శ్రావ్యంగా గానం చేయసాగేరు.

"వాళ్ళేం పాడుతున్నారు? " అని ప్రశ్నించేను సిల్కుగుడ్డల, సెంటు వాసన కవిగార్ని.

"అది మా సాంస్కృతిక జాతీయగీతం" అన్నారాయన. నా తెల్లమొహాన్ని చూసి కాబోల్ను ఆయన మరింత వివరించేరు.

"మీకింకా అర్థం గాలేదనుకుంటాను. ఎంత గొప్ప గీతమది! ఎంత లోతైన భావముందందులో! పరుల కీర్తికి పొరలి ఏడ్వందే ఆ పరాయివాడిమీద అసూయ ఎలా ముంచుకొస్తుంది? అసూయ రేగినపుడే గదా ఆ పరాయివాడితో పోటీకి దిగేది! పోటీలలోనే గదా ఉత్తమ సాహిత్య సృష్టి జరిగేది!" అని సెలవిచ్చేరాయన.

"ఆహా! ఈ నరక సాహితీవేత్త లెంత దూరదృష్టి గలవారు" అని పొంగిపోయేన్నేను.

పాట పూర్తికాగానే అధ్యక్ష స్థానంలోనున్న డాక్టరుగారు లేచి ఆనాటి కార్యక్రమం ప్రకటించేరు.

ముందు నరకాస్థాన మహాకవి ఎన్నిక చర్చనీయాంశంగా తీసుకోబడింది.

సభలోంచి ఓ కవిగారు లేచి "వయోవృద్ధులూ, జ్ఞానవృద్ధులూ, కవితా వృద్ధులూనైన పుల్లయ్య కవిగార్ని నరకాస్థాన మహాకవిగా ప్రతిపాదిస్తున్నాను" అన్నారు.

అందుకు కొందరు చప్పట్లు కొట్టేరు, మరికొందరు పిల్లికూతలూ, నక్క అరుపులూ కూసేరు.

ఇంతలో ఓ కవిగారు లేచేరు.

"నేనీ ప్రతిపాదనను చచ్చినా ఒప్పుకోను. యింతా చేసి పుల్లయగారు వ్రాసిన కవిత్వం అరవీశడన్నాలేదు. అందువల్ల వారా పదవికి అనర్హులు" అని కూర్చున్నారు.

ఆ వెంటనే యింకొకరు లేచేరు.

"అరవీశడనేది పచ్చి అబద్ధం. పుల్లయ కవిగారు వ్రాసింది కనీసం పావుసేరన్నా లేదు. అందువల్ల ఆయనసలు కవేగాదు. అలాంటపుడు నరకాస్థాన మహాకవిని చేయటం మహా పాపం తప్ప మరేమీగాదు" అని కూర్చున్నారు.

మరొకరు లేచేరు.

"మీరంతా అపమార్గంలో ఆలోచిస్తున్నారు. గంగిగోవు పాలు గరిటెడైన చాలునని గదా పెద్దల ప్రవచనము. అంటే గ్యాలను కవిత్వం వ్రాయటంకన్నా గరిటెడు వ్రాయటమే గొప్ప వాళ్ల లక్షణమని రుజువు గావటంలేదా! కనుక పుల్లయ్యగారు నిస్సందేహంగా మహాకవి" అన్నారు.

మొదట ఖండించినాయన మళ్లీ లేచేరు.

"ఆ గరిటెడు పాల నిర్వచనం చేసినవాడు గౌరవనీయుడుగాదు. గోచీగుడ్డ వేలాడేసుకుని, స్మశానాల్లో తిరుగుతూ దైవదూషణ చేసినవాడి నిర్వచనాన్ని ప్రమాణంగా అంగీకరించటం తగదు. మేమందుకు ఒడంబడము" అని కూర్చున్నారు.

మరొకరు లేచేరు.

"ఆ గరిటెడు పాలు రాసినాయన్ను మహాకవిగా సర్వులూ ఏనాడో గుర్తించేరు. యిప్పుడెవడో నిన్నగాక మొన్న పుట్టిన బచ్చాగాడు లేచి యిలా వాదించటం శోచనీయం. ఆ మాట కొస్తే నిన్న మొన్నటిదాకా వీళ్లంతా గోచీపాత రచయితలే గాదా? ఈ గోచీశ్వరులిలా సెల విప్పటం శోచనీయం" అన్నారు.

"కనుక పుల్లయ్య కవిగారు నిస్సందేహంగా మహాకవి" అని పూర్తి చేశేరెవరో!

"కాదు" అని అరచేరు కొందరు.

"ఏం, ఎందుకు కాదు? " అనరిచేరింకొందరు.

ఇంతలో గౌరవనీయునిలా అగుపిస్తున్న ఓ వృద్ధ కవిగారు లేచేరు.

"మీరిలా ఏకీభావంతో లేరు గనుక నేనో పరిష్కార మార్గం చూపుతాను. మన ఎల్లయ్య కవిగారు మణుగులకొద్దీ కవిత్వం వ్రాశారనీ కీర్తిశేషులైన మన మాజీ యమ చక్రవర్తిగారికి వీరు ప్రియ మిత్రులని మీకు తెలుసు. ఒకసారి వీరు తమ కవిత్వాన్ని గురువుగారికి నివేదించగా "మహా కవిత్వం రాసేవాడివి బయలుదేరావు గాని, పోయి పలకా బలపం తెచ్చుకో" అన్నారట. అంటే అంతటివారే వీరి నేనాడో మహాకవిగా గుర్తించారన్న మాట. మనం కూడా గుర్తించి నెత్తికెక్కించుకోవడం భావ్యం" అన్నారు.

"ఎల్లయ్య మహాకవి జిందాబాద్" అనరిచారెవరో ఓ మూల నుండి.

"ఎవడ్రా ఆ మొరిగేది, నోర్ముయ్. పుల్లయ్య మహాకవి జిందాబాద్" అని అరిచారెవరో మరో మూలనుండి.

కొంచెంసేపు ఈ జిందాబాద్‌లతో సభ గగ్గోలయింది. ఆ ధాటికి పైకప్పుమీది పెంకులు నాలుగయిదు ఎగిరిపడ్డాయి. వాటిలో ఒకటి అధ్యక్ష పీఠంలో ఉన్న డాక్టరుగారి నెత్తిన పడింది.

డాక్టరుగారు బుర్ర నిమురుకుంటూ లేచారు.

"ఇది వివాదాస్పదమైన విషయం. కనుక, ప్రస్తుతానికి వాయిదా వేసి రెండో విషయం చర్చకు తీసుకుందాం" అన్నారు.

దాంతో అల్లరి సద్దు మణిగింది.

ఇందాకటి ఆ యువకవి, కవయిత్రులు మళ్లీ లేచి ఆ జాతీయ గీతాన్ని శ్రావ్యంగా గానం చేశేరు.

పాట పూర్తి కాగానే ఓ ముతక గుడ్డల కవిగారు వేదికనెక్కి సులోచనాలు సవరించు కుంటూ చేతిలోని కాగితాల బొత్తిని చదవసాగేరు.

"మన నరక సాహిత్యం సుసంపన్నమైనట్టిది. మనం పుట్టే నాటికే మనకెన్నో మహా కావ్యాలున్నాయి..." అంటూండగానే సభలోంచి ఒకరు లేచి "అయ్యా, మనమిక్కడ సమా వేశమైంది మన ముత్తాతల మూతుల నేతి వాసనల్ని పీల్చడానికి కాదు. దయచేసి సమకా లీన నరక సాహిత్యాభివృద్ధికి చేయవలసిన కృషిని వివరించండి" అన్నారు.

ముతకగుడ్డల కవిగారు కొంచెం విసుక్కున్నారు.

"నేనా విషయమే చెప్పబోతున్నాను. మన పూర్వీకులిలా ఇంత ఉత్తమ సాహిత్యాన్నిచ్చి కలకాలం ఇవే చదువుకుంటూ, అనువాదాలు చేస్తూ, క్రొత్త క్రొత్త అర్థాలు పీకుతూ, పిల్ల కావ్యాలు తయారు చేస్తూ సుఖించమన్నారు. కాని ఈ కాలపువాళ్లు వాటన్నింటినీ భోషా ణాల్లో బొద్దింకలకు అప్పగించి ఆకలో, రక్తమో అని గావు కేకలు పెడుతున్నారు. అదే సాహిత్యమంటున్నారు అసలు ఆకలిలో గాని, రక్తంలోగాని ఏం ప్రాస ఉందో, ఏం ఛందస్సు తగలడిందో నా కర్థం గావటం లేదు. ఇదా మన సాహిత్యం పెరగవలసిన తీరు?" అన్నారు.

సభలో హి హి హీలూ, హ హ హాలూ, పిల్లి కూతలూ ఎక్కువవుతూండగా ముతక గుడ్డల కవిగారు మళ్లీ సులోచనాలు సవరించుకుని ప్రారంభించేరు.

"సరే! అదంతా అలా ఉండనీయండి. కాని, అలంకార శాస్త్రాల్లో మన పెద్దలేం చెప్పేరు? ఆకలీ, రక్తమూ, మృత్యువూ ఇవేవీ సాహిత్యంలో కెక్కించగూడదని గదా! అలాంటపుడు అస లిదంతా కవిత్వమెలా అవుతుంది?" అని మందహాసం చేశేరు.

సభలో ఓ వైపు నుండి చప్పట్లు చెలరేగాయి.

చిరుగ్గుడ్డల కవిగారొకరు ఆవేశంతో లేచేరు.

"తమరి సాహిత్య జ్ఞానమలా తగలడటం మా ఖర్మ! తమరు పూజించి నెత్తినేసుకుని ఊరే గమని సెలవిస్తూన్న సదరు గ్రంథాల నిండా ఉన్నదేమిటి? "శాకుంతలం"లో దుష్యంతుడు వేటకు బయలుదేరింది రక్తదాహంతో కాదా? శకుంతలను వంటరిగా పట్టుకు చెరిచింది ఆక లితో గాదా?" అంటూ గర్జించేరు.

"అంత గొప్ప గ్రంథానికే వంకలు పెడుతున్నావా? నీకేం తెలుసు, కుర్ర కుంకవి. నోర్మూ సుక్కూర్చో" అన్నారు ముతక గుడ్డల కవిగారు.

"నీకేం తెలుసు, ముసలి కుంకవి. నువ్వే నోర్మూసుక్కూర్చో" అన్నారు చిరుగ్గుడ్డల కవి గారు.

ముతక గుడ్డల కవిగారు ఆగ్రహంతో కంపించిపోతూ చేతిలోని కాగితాల బొత్తిని బలం కొద్దీ గిరవాటేసేరు

అది వెళ్లి చిరుగ్గుడ్డల కవిగారికి తగలటానికి బదులు ఆ ప్రక్కనే కూర్చున్న సిల్కు గుడ్డల కవిగారి కొకరికి తగిలి ఆయన ఒక్క ఎగురెగిరేరు.

"ఏమిరా! ముసలి కుంకా, నీకు శాస్త్రాలేం తెలుసునని ఎగురుతున్నావు. ముసలాడివిగదా అని నలుగురూ గౌరవంగా చూస్తూంటే కళ్లు నెత్తికొచ్చాయా? ఏమిటీ నీవు చదివిన శాస్త్రాలు? ఏదీ నీవు వ్రాసిన చెత్త? ఇలా పట్టుకురా చూపుతా కావలసినన్ని బొక్కలు" అంటూ ఉరిమి, పిడుగులా స్టేజీ వద్దకు ఉరికేరా సిల్కు గుడ్డల కవిగారు.

ముతక గుడ్డల కవిగారు గిజగిజ లాడిపోయ్యేరు.

"నాయనా, సిల్కు గుడ్డలవాడా! నువ్వంటే నాకెంత ప్రేమ. నువ్విలా నన్ను నలుగుర్లోనూ పట్టుకుని పరువు తీయదగునా" అంటూ ఆక్రోశించేరు.

"ఏడిశావ్, నీ ప్రేమ పొయ్యిలో పెట్టు! చేతగాక కాళ్ల బేరానికొస్తున్నావా? చౌడప్ప శతకం పరిష్కరించిందెవరనుకున్నావు? ఖబర్దార్" అంటూ లేని మీసం మెలేయసాగేరు సిల్కు గుడ్డల కవిగారు.

ముతక గుడ్డల కవిగారు ఆగ్రహంతో కంపించిపోతూ జేబులోంచి ఓ గాజు బుడ్డి తీసి "నేనే ముతక గుడ్డల మహా కవినౌదునేని..." అంటూ దాన్ని అమాంతం సిల్కు గుడ్డల కవి మీదికి విసిరేరు.

కాని, ఆయన ఆ ప్రమాదం గ్రహించి ప్రక్కకు తప్పుకోవడంతో అది వెళ్లి ఓ మూలపడి పగిలి అందులోంచి పొగలూ, సెగలూ రాసాగేయి.

మరుక్షణం సిల్కు గుడ్డల కవిగారు లంక మీదికి దూకిన ఆంజనేయుల వారిలా వేదిక మీదికి లంఘించేరు.

ఆ వెనుకనే సభలోని వారంతా కేకలు వేసుకుంటూ చెప్పులు తీసి చేత పట్టుకుంటూ, గోచీలు బిగించి చొక్కా చేతులు మడుస్తూ, పెన్నులు తీసి పాళీల పదును చూసుకుంటూ ఒకరిమీదికొకరు దూకసాగేరు.

పరిస్థితులు గ్రహించి, నామీది కెవడూ దూకకముందే నేనే బుద్ధిగా ఒక్క అంగలో బయటకు దూకి పలాయనం చిత్తగించేను.

* * *

"నరకాభివృద్ధిని గురించి ఓ వంద పేజీల రిపోర్టును తయారుజేయాలి" అన్నాడు యమధర్మరావు ఓ రోజు ప్రొద్దున్నే.

"ఎవరు... నేనా? " అన్నాను ఆశ్చర్యంతో.

"అవును, నువ్వే. అర్జంటుగా నాకది కావాలి. ఆ రిపోర్టును యమ సభకు సమర్పించటం కోసమని కాస్త గుర్తుంచుకుని మరీ తయారుచేయి!" అన్నాడు యమధర్మరావు.

"నేను వచ్చి ఇంకా వారం రోజులన్నా కాలేదే! మీ యీ నరకాన్ని గురించి ఏం తెలుసునని వ్రాయమన్నావు? "

యమధర్మరావు పగలబడి నవ్వేడు.

"నాయనా నువ్వున్నది నరకమని గుర్తుంటే చాలు. ఈ మాత్రం పనికి నాలుగు నెల్ల అనుభవం కావాలా? నీవు ఇక్కడికి రాకముందు మంచి మంచి పుస్తకాలు చాలా చదివి

ఉంటావు గదా! వాటిల్లోని వర్ణనలతో ఓ మంచి రిపోర్టు తయారు జేసెయ్! సరిపోతుంది" అన్నాడు.

"అబ్బే! నాకా అలవాటు లేదు. అంత తెలివితేటలే ఉంటే ఇక్కడికెందుకొద్దును? స్వర్గానికే పోయుందును గదా!"

యమధర్మరావు విసుగ్గా నావంక చూసేడు.

"ఇలాగయితే భవిష్యత్తులో నీవు రేపు యమసభలో రాజకీయ వేత్తగా ఎలా రాణించగలవో నాకు అర్థం గావటం లేదు" అన్నాడు.

"మరి నన్నేం చేయమన్నావు?"

"చెప్పానుగా, నిజమాడితే నిష్ఠూరమనేది అనుభవహీనులు చెప్పిన ప్రవచనమేమీ కాదే! అలాంటప్పుడు నిజం చెప్పి చివాట్లు పడాల్సిన ఖర్మ మనకేమిటి?" అన్నాడు.

అయినా అలవాటులేని పని చేయలేక మర్నాడు ప్రత్యక్షానుభవం కోసం యమధర్మరావు తాలూకు అరడజను మంది సెక్రటరీల్లో ఒహణ్ణి వెంటేసుకుని నరక పర్యటనకు బయలుదేరాను.

మా కారు మెత్తగా పరుగెడుతూ కొద్ది క్షణాల్లోనే రాజధాని శివార్లకు చేరుకుని గోతుల్లోంచి పడుతూ, లేస్తూ నడవసాగింది.

"ఇదేమిటి, ఈ లెక్కన మనం నరక పర్యటన పూర్తి చేసేదెప్పుడు, నేను రిపోర్టు వ్రాసేదెప్పుడు?" అని హెచ్చరించేను కారు నడుపుతున్న సెక్రటరీని.

"ఏం చెయ్యమన్నారు, రోడ్డిలా తగలడిందండీ" అన్నాడతను విసుగ్గా.

ఇంతసేపూ పరిసరాల మీదనే కేంద్రీకరించి ఉన్న చూపును ఈసారి రోడ్డుమీదకి పోనిచ్చేను.

నిజమే, రోడ్డు ఏమంత బాగుండలేదు. దారినిండా గోతులూ, గుంటలూను.

"రాజధానిలో అద్దాల్లాంటి రోడ్లేసుకోగలిగిన మీకు ఇదేం ఖర్మమయ్యా?" అతన్ని ప్రశ్నించేను.

అతను వింతగా నావంక చూశేడు.

"అసలు పల్లెటూళ్ళకు రోడ్లెందుకండీ?" అన్నాడతను.

ఇతను హోదా రీత్యా నాకన్నా చాలా మెట్లు క్రిందివాడు. ఇలా ఎదురు ప్రశ్న వేయటంతో నాకు చిరాకువేసింది.

"మరయితే మనం ఇప్పుడు వెళ్తూన్న ఈ రోడ్డెందుకు వేసినట్లు?"

"అదేమన్నమాట! ఎలక్షన్లప్పుడల్లా యమధర్మరావుగారూ, వారి పార్టీవారూ ఊరూరా బావులో, పంపులో, లైట్లో, రోడ్లో వాగ్దానం చేస్తూనే ఉంటారు గదండి. అందులో ఒకటీ అరా అయినా చేసి చూపకపోతే ఎలా?"

అతనా మాట అంటూండగానే దూరం నుంచి ఏదో సంగీతం లీలగా వినిపించసాగింది. ప్రశ్నార్థకంగా సెక్రటరీ వంక చూశేను.

"మీరిప్పుడు నరకాభివృద్ధి కార్యక్రమాలలో ఒక అపూర్వ ఘట్టాన్ని దర్శించబోతున్నారు" అన్నాడతను.

మరికొద్ది దూరం పోయాక రోడ్డు ప్రక్కనే ఉన్న విశాలమైన పొలాల మధ్యగా బృంద గానం చేస్తూన్న ఓ గుంపు కనిపించింది.

కారాపి సెక్రటరీ నన్నావేపుకు తీసుకుపోయేడు.

అక్కడున్న వాళ్ళంతా సామాన్య రైతులని వాళ్ళ వాలకాలు చూస్తుంటేనే తెలుస్తోంది. వాళ్ళ మధ్యగా వున్న ఒక వ్యక్తి మాత్రం పల్లెటూరి వాడిలా లేడు.

ఏమిటన్నట్లు చూశేను.

సెక్రటరీ మహాశయుడు మందహాసం చేశేడు. "మా నరక భూముల్లో పండే పంట మా జనాభాలో సగం మందికేనా చాలటం లేదు. ఇదో పెద్ద బెడదగా ఉంది. అందుకని ఉత్పత్తిని అధికం చేయగల అవకాశాల కోసం పన్నెండేళ్ళపాటు పరిశోధనలు చేయగా తేలిందేమిటంటే, సంగీతం వినిపిస్తే పొలాలు బాగా ఏపుగా పెరుగుతాయట. ఆ వచ్చే పంటను దాచుకోడానికి క్రొత్తగా గోడౌన్లు కట్టవలసి వస్తుందట. అలా అని మా నరక వ్యవసాయ నిపుణులు సెలవివ్వగానే దాన్ని తక్షణం అమలులో పెట్టేం. అదిగో వాళ్ళంతా ఇప్పుడు సంగీత వ్యవసాయం చేస్తున్నారు. అదీ సంగతి" అన్నాడతను.

క్షణమాగి "ఎలా ఉందంటారు? " అని ప్రశ్నించేడతనే.

నాకు సంగీతజ్ఞానం పూజ్యం. వాళ్ళు ఆలపిస్తున్నది ఆనందభైరవో, విషాదభైరవో కూడా చెప్పలేని స్థితిలో ఉన్నాన్నేను.

అందువల్ల మర్యాదగా తలాడించి ఊరుకున్నాను.

వాళ్ళు మాత్రం విడవకుండా రాగాలాపన చేస్తున్నారు.

సెక్రటరీ మహాశయుడు ఆ సంగీతానికి తన్మయుడై గాబోలు తలూపుతూ మెల్లిగా చిటికెలు వేయసాగేడు.

ఇంతలో రసభంగమయింది.

ఎక్కడివో ఓ నాలుగు గాడిదలు ఓండ్రపెడుతూ పరుగెత్తుకొచ్చి మా చుట్టూ ప్రదక్షిణలు చేయసాగేయి.

వెనకటికి శ్రీకృష్ణ పరమాత్ముడు తనగానంతో గోవుల్నీ, గోపికల్నీ కూడా ఆకర్షించేవాడని నేను చదివి ఉన్నాను. కాని, గాడిదల్లాంటి అల్పజీవుల్ని సైతం ఆకర్షించి తన్మయత్వంలోకి దింపగలిగిన ఆ రైతు బృందాన్ని ఆశ్చర్యంతో తిలకించసాగేను.

"అయితే పొలాలు ఇహమీదట దున్ననక్కర్లేదుగదా!" అన్నాన్నేను కాసేపాగి

సెక్రటరీ మహాశయుడు బుర్ర గోక్కుని ఆలోచించి, ఆలోచించి చివరికా రైతుల్లో ఒకడిని పిలిచి అడిగేడు.

"మాకా సంగతేమీ చెప్పలేదండి! పొలాలకు సంగీతం వినిపించమని మాత్రం సెలవిచ్చేరు. అందుకని మేం దున్ననూలేదు, విత్తనాలూ వేయనూలేదు. నెల్లాళ్ళుగా ఇలా పాడుతూ కూర్చున్నాం లేకపోతే జైల్లో పారేస్తామన్నారు" అన్నాడా రైతు.

సెక్రటరీ మహాశయుడు ఆకాశం కేసి చూస్తూ ఆలోచించసాగేడు.

అర ఘడియ తరవాత సెక్రటరీ మహాశయుడు ఆలోచనలోంచి తేరుకున్నాడు.

"నేను రాజధానికి వెళ్ళాక పొలాలు దున్ని సంగీతం వినిపించాలా? దున్నకుండానే గర్భాదానం చేయాలా? అనేది విచారించి మీకు కబురు చేయిస్తాను. అందాకా మీరిలాగే గాన సాధన చేస్తూండండి" అన్నాడా రైతులతో.

"బాబ్బాబు, మీకు పుణ్యముంటుంది. మాకా చెరువు క్రింద ఖాళీగా పడున్న పొలాలిప్పించండి. శుభ్రంగా బ్రతికిపోతాం. ఈ సంగీతాలతో చస్తున్నాము. చూడగా చూడగా పిచ్చి కూడా ఎక్కేలా ఉంది" అన్నారా రైతులు దీనంగా.

"అబ్బే, అదేం వీల్లేదు. మీ ప్రయోగ ఫలితాల కోసం యావత్ నరకమూ ఎదురు చూస్తోంది" అన్నాడు సెక్రటరీ మహాశయుడు.

వాళ్ళు నోర్మూసుకుని తిరిగి బుద్ధిగా గాన సాధన చేయసాగేరు.

ఆ సంగీతానికి తన్మయుడై గాబోలు సెక్రటరీ మహాశయుడు మరో అరగంటకు గాని అక్కణ్ణించి కదలలేదు.

కారు స్టార్టు చేస్తూ "అసలీ మార్పులు సాధించడానికి మేమెంత కష్టపడాల్సి వచ్చిందను కున్నారూ? " అన్నాడాయన.

"ఏమిటవి? " అని ప్రశ్నించేను.

"మొదట మా నరక వ్యవసాయాభివృద్ధిని గురించి సర్వేచేసి రిపోర్టిచ్చేందుకని ముగ్గురితో ఓ కమిటీ వేశేము. వాళ్ళు ముగ్గురూ మూడు ఖండాలూ పర్యటించొచ్చి మూడు రకాలుగా అభిప్రాయాలిచ్చేరు. ఒకడు బంజర్లు దున్నాలన్నాడు. ఇంకొకడు మన నరక భూముల వైశాల్యం తక్కువగనుక భూముల్నేకాక చెరువుల్నీ, కాలువల్నీ కూడా దున్నాలన్నాడు మూడో వాడేమన్నాడంటే, మనుషులకి, చెట్లకీ ప్రాణమున్నట్లే భూమికి కూడా ప్రాణం ఉంది. అందు వల్ల అసలు పొలాల్ని దున్నటమే పాపం. ఇప్పుడు చేస్తున్నది చాలక ఇంకా బంజర్లను కూడా దున్నటం మొదలెడితే మరింత పాపం చుట్టుకుంటుంది. కనుక, వ్యవసాయం లేకుండా కేవలం గాలీ, నీళ్లూ తిని సరిపెట్టుకోవటం ఎలాగో పరిశోధించటం మంచిదన్నాడు. అందుమీదట ముగ్గురికీ ముష్టి యుద్ధం జరిగింది."

"అప్పుడేం చేశారు? "

"ఏముంది. వాళ్ళ కందరికీ తలో 'నరకశ్రీ నరకభూషణ్, నరక విభూషణ్' బిరుదూ పారేసి ఆ గోల సర్దేశాం. ఇదిలా ఉండగా ఓ మహానుభావుడు "భూదేవిని దున్నటం పాప మనేది వాస్తవమే. కనుక సంగీతంతో భూదేవికి గర్భాదానం చేయండి. మంచి పంటలు పుడతాయి. అలా జరక్కపోతే నేను పబ్లిగ్గా గోళ్ళు గిల్లుకుంటాను!" అని ఘోరప్రతిజ్ఞ చేశాడు. ఆ సలహా భేషుగ్గా ఉందని చాలామంది మెచ్చుకున్నారు. అదీగాక సంగీతంలో రసాయనిక ఎరువుల్ని మించిన గుణాలు చాలా ఉన్నాయని గొప్పగొప్ప శాస్త్రవేత్తలు కూడా శెలవిచ్చేరు. అందువల్ల ఇంతకాలంగా మా నరక వ్యవసాయాన్ని యాంత్రికం చేయాలని నానా తిప్పలూ పడుతున్న వాళ్ళమల్లా ఈ సలహాతో హమ్మయ్య అనుకుని ఇహ సంగీతికం చేయాలని నిశ్చయించి అందుకు శతవర్ష ప్రణాళికను రూపొందించేం!" అన్నాడతను.

"కాని, ఇందాక మనం చూసినచోట పైర్లేమీ ఉన్నట్లు లేవే? " అని నా సందేహాన్ని వెలి బుచ్చేను.

సెక్రటరీ మందహాసం చేసేడు.

"మీరు విజ్ఞులు. విప్లవాత్మకమైన సంస్కరణలు ఒక పట్టాన ఫలితాల్నివ్వవనే సంగతి తమకు తెలియనిది కాదు గదా! ఈ మార్పుకు భూదేవి అంగీకరించటానికి కొంత వ్యవధి కావద్దా!" అన్నాడతను.

"అవునవును!" అన్నాను.

అలా కొంతదూరం ప్రయాణించగా దార్లో ఓ యిద్దరు పెద్ద మనుష్యులు ఓ పిల్లకాలవ ఒడ్డున జుట్టూ జుట్టూ పట్టుకుని ముష్టియుద్ధం చేస్తూ ప్రత్యక్షమయ్యేరు. వాళ్ళ చుట్టూ ఓ మంద మూగి వుంది. అందులో పెద్దమనుషుల్లాంటి వాళ్ళు చాలామంది ఉన్నా వారెవరూ పట్టించుకోకపోగా తమాషా చూస్తూ, కేరింతలు కొడుతూండటం చూసి ఆశ్చర్యపోయేను.

ఏమిటన్నట్లు సెక్రటరీ వంక చూడటం, ఆలస్యంగా అతను సిగ్గుతో నత్తుతూ, నత్తుతూ చెప్పసాగేడు.

"అదేమంత విశేషం కాదులెండి! వాళ్ళిద్దరూ మా వినాయకరావు గారి తమ్ముళ్ళే! ఒకరు ఆ ఎగువనున్న ఊరికి పెద్దయితే మరొకరు ఈ దిగువనున్న పల్లెకు తిరుగులేని నాయకుడు. వీళ్ల అడపా దడపా అజీర్తి చేసినప్పుడల్లా ఇలా షికారు కొచ్చి ఈ కాలవ నీళ్ళకోసం తగదాపడుతూండటం మామూలే!' అన్నాడతను.

"మందికి చెందిన కాలవ నీళ్ళకోసం అన్నదమ్ములిలా తన్నుకోవడమేం ఖర్మమయ్యా? "

"దాందేముంది లెండి! ఊళ్ళోవాళ్ళకు తమకింకా నాయకుడంటూ ఒక డున్నాడని గుర్తుచేస్తూండకపోతే ఎలాగ! అయినా ఇదంతా ఇక్కడే గాని వీళ్లు తీరా ఇళ్ళకు చేరగానే 'ఒరే అన్నా' అంటే 'ఏంరా తమ్ముడూ' అంటూ వాటేసుకుంటూంటారు. మనమదేం పట్టించుకోనక్కరలేదు" అన్నాడు సెక్రటరీ మహాశయుడు అనుభవజ్ఞునిలా.

అలా ఆ పూటంతా ప్రయాణం చేసీ, చేసీ చివరకు ఓ పెద్ద నదీ తీరానికి చేరుకున్నాం.

దూరాన కొన్ని వేలమంది ఆడా, మగా ఏదో కొంపలు మునిగేటంత అడావిడి పనిలో మునిగి ఉన్నారు.

మేమింకా ముందుకుపోయి అక్కడ ఆగాం.

మా కారు ఆగీ ఆగకముందే ఓ నలుగురయిదుగురు పెద్దలు బొజ్జలు గోక్కుంటూ పరుగెత్తుకొచ్చి సెక్రటరీ మహాశయుడికి స్వాగతమిచ్చి దూరంగా తీసుకుపోయి ఏవేవో మంతనాలాడసాగేరు.

నేను కొంచెం ముందుకుపోయి అక్కడి జనం చేస్తున్న పనిని పరిశీలించసాగేను.

ఒకచోట కొందరు కూలీలు రాళ్లు పగలగొడుతున్నారు.

వాటిని తీసుకుపోయి ఆ నదికడ్డంగా పడేస్తున్నారింకొందరు.

మరికొందరు వాటిమీద మట్టి గుమ్మరించి సాపుచేస్తున్నారు.

మొత్తంమీద ఆ నదికడ్డంగా ఆ రాళ్ళతోనూ, మట్టితోనూ ఓ పెద్ద అడ్డుకట్ట తయారవుతున్నదనే విషయం నే నర్థంచేసుకోగలిగేను.

ఇంకొంచెం ముందుకు నడిచేను.

ఒకచోట కొందరు ఇసుకలో సిమెంటు కలిపి, అందులో మళ్ళీ సున్నం, మట్టివేసి ఏదో క్రొత్త పదార్థాన్ని సృష్టిస్తున్నారు.

ఆ వినూత్న పదార్థాన్ని తీసుకువెళ్ళి ఆ అడ్డుకట్ట మీద గుమ్మరించి రాళ్ళూ, మట్టీ కనబడకుండా నున్నగా సాపు చేస్తున్నారింకొందరు.

ఆ తతంగమంతా ఏమిటో నాకర్థంగాక ఆశ్చర్యంతో చూస్తుండి పోయేను. అలా ఎంతసేపున్నానో! సెక్రటరీ వచ్చి భుజం తట్టేటప్పటికి ఉలిక్కిపడ్డాను.

"చూశారుగదాండీ! ఇది మా నరక నిర్మాణాలలో కెల్లా పెద్దదీ, గొప్పదీనూ! ఇంత గొప్ప ప్రాజెక్టు సోదర నరకాల్లో మరెక్కడా లేదు" అన్నాడతను.

"ఏమిటీ! ఇది ప్రాజెక్టా? " అన్నా న్నే నాశ్చర్యంతో

"కాక, మరేమంటారండీ! బహు కొద్దికాలంలోనే దీన్ని పూర్తిచేయగలిగాం కూడాను. ఈ ప్రాజెక్టువల్ల సోదర నరకాల్లో మా ప్రతిష్ట పెరగటం మాట అలా ఉంచి వచ్చే ఎన్నికల్లో మేం గెలవటం మాత్రం ఖాయం!" అన్నాడతను.

తరువాత అతనా ప్రాజెక్టును గురించి నాకు వివరించసాగేడు. ఈ నిర్మాణ ఫలితంగా

కొత్తగా కొన్ని వేల ఎకరాలు సాగులోకి వస్తాయి. ఇది మా యమ ప్రభుత్వానికే గర్వ హేతువు! నిజానికీ ప్రతిష్ట అంతా యమధర్మరావుగారికి చెందాల్సి వుంటుంది. ఈ ప్రాజె క్టుకు కావాల్సిన డబ్బును వారు శాంక్షన్ చేయించగా, వారి బంధువులైన కంట్రాక్టర్లంతా కలిసి ఇంత స్వల్పకాలంలో ఈ నిర్మాణాన్ని పూర్తిచేశారు. అందువల్ల దీనికి సంబంధించిన సమస్త ఖ్యాతీ యమధర్మరావుగారికే చెందాల్సి ఉంది!" అన్నాడతను ఉపన్యాస ధోరణిలో.

"ఏమాత్రం ఖర్చు పెడుతున్నారు? " అని ప్రశ్నించేను.

"మొదట రెండొందల కోట్లు అనుకున్నాం. కాని, ఆ తర్వాత అసలీ ప్రాజెక్టు కట్టాలా? వద్దా? అనే ఆలోచనలో పడ్డాం. ఆలోచించినందుకు యాభై కోట్లు. ఆలోచించటం త్వరగా పూర్తిచేసినందుకు మరో యాభై కోట్లు ఖర్చయ్యేయి. తర్వాత శంఖుస్థాపనలకూ, ప్రచారానికీ మరో యాభై కోట్లు ఖర్చయ్యేయి. మిగిలిన యాభై కోట్లతో "మీ యిష్టం! ఎలా గోలా తిప్ప లుపడి పూర్తి చేయించండయ్యా" అని మా యమధర్మరావు గారు వారి చుట్టపక్కాల్ని పిల్చి ఈ కాంట్రాక్టులన్నీ వారి కప్పగించేరు. వారున్నూ నరకంపట్ల భక్తీ, గౌరవం గట్రా ఉన్న వారు గనుక సరేనని ఒప్పుకుని ఆ యాభై కోట్లతోనే ఇంత త్వరలోనే పని పూర్తిచేసేరు!" అన్నాడతను.

"ఎప్పటికిది పూర్తవుతుందనుకుంటున్నారు? " అని ప్రశ్నించేను.

"ఎప్పుడో ఏమిటి? అప్పుడే పూర్తయితేను. రేపు యమధర్మరావుగారు ప్రారంభోత్సవం చేయబోతున్నారు కూడాను!"

క్షణం నివ్వెరపోయినా యమధర్మరావు యిలాంటి ప్రజోపయోగ కార్యక్రమాల పట్ల కూడా శ్రద్ధకలిగి ఉన్నాడు గదా అని ఆనందించేను.

మర్నాడుదయంనుండే ఆ ప్రాజెక్టు స్థలమంతా బ్రహ్మాండంగా అలంకరించసాగేరు. ఒక టొకటిగా వందలాది కార్లు, వాన్లు రాసాగేయి. మంత్రులతో, ఇంజనీర్లతో, రాజకీయవేత్తలతో ఆ స్థలమంతా కళకళలాడసాగింది. నరక ప్రముఖుల్తో పరిచయాలు చేసుకోవటానికి నాకు మంచి అవకాశం దొరికింది.

సాయంత్రం జరిగిన ప్రారంభోత్సవ సభకు నరక పెద్దలూ, పౌరులూ అసంఖ్యాకంగా హాజరయ్యేరు. వాళ్ళందరి చూపూ డాము మీదా, డాము వెనుక రిజర్వాయరు మీదా, అక్క ణ్ణించి బయలుదేరిన కాలువల మీదా ఉన్నాయి. ఆ చూపుల్లో ప్రతిఫలిస్తున్న ఉత్సాహాన్ని చూసి నేనూ పొంగిపోయేను.

యమధర్మరావు ప్రారంభోత్సవానికి ముందు రెండున్నర ఘడియలపాటు ఆశువుగా అమో ఘమైన ఉపన్యాసమిచ్చేడు. సభలో అడుగడుగునా చప్పట్లు చెలరేగేయి. ఆ సమయంలో యమధర్మరావులో రేగిన ఉత్సాహాన్ని అంచనా వేయటానికి నేను అసమర్థుణ్ణయ్యేను.

పద్నాలుగు ప్రపంచాల్ని జయించి పాదాక్రాంతం చేసుకున్నవాడి ఠీవితో, ధీమాతో యమ ధర్మరావు వేదిక దిగి ముందుకు నడిచేడు.

మైక్‌లో ఎవరో చెప్పేరు.

"గౌరవనీయులైన యమధర్మరావుగారిప్పుడు ప్రాజెక్టుకు ప్రారంభోత్సవం చేయనున్నారు. మరో క్షణంలో శ్రీవారు ఆ వేదిక మీది మీటను నొక్కగానే కాలువల్లోకి నీరు ప్రవహించ నారంభించి నరక భూములను సస్యశ్యామలం చేయనున్నవి!" అని గంభీర స్వరంతో ప్రవ చించేరు.

ఆ రెండో వేదిక వద్ద కొద్ది క్షణాలపాటు సద్బ్రాహ్మణుల వేద ఘోషతో, పగిలే టెంకా

యల చప్పుళ్ళతో ఒక పవిత్ర వాతావరణం సృష్టించబడింది.

ఆ తతంగం ముగియగానే యమధర్మరావు బహు ఠీవిగా, సున్నితంగా, మందహాసాలొలికిస్తూ ఆ మీటను నొక్కేడు.

మరుక్షణం ఏకకాలంలో నూరు ఫిరంగులు గర్జించినట్లు, దూరంగా ఎక్కడో ఆటంబాంబు ప్రేలినట్లు బ్రహ్మాండమైన చప్పుడయింది. నేను నిల్చున్న భూమే దద్దరిల్లిపోయింది.

అక్కడ చేరిన పౌరులంతా కకావికలై చెల్లాచెదురయ్యేరు. ఎవడికి తోచిన దిక్కుగా వాడు కాలికొద్దీ పరుగు పుచ్చుకున్నాడు.

నేను తమాయించుకుని కళ్లు తెరిచి చూసేసరికి యమధర్మరావు నన్ను వాటేసుకుని ఉన్నాడు. నా గుండెలకు అదుముకుని వున్న అతని గుండె ఆ క్షణాన ఎంత వేగంగా కొట్టుకుంటున్నదనే విషయాన్ని నేను అంచనా వేయలేకపోయేను.

యమధర్మరావుని వదిలించుకుని, ఓదార్చి, జరిగిందేమిటా అని పరిశీలించి విభ్రాంతుణ్ణయ్యేను. కలా నిజమా? అని సందేహించేను.

క్షణం క్రిందట అక్కడ ఆ నదికి అడ్డంగావున్న ఆ డాము ఆనవాలేనా కనుపించటం లేదు. ఏమయిందది? ఏమిటీ మాయ?

ఇంతలో కొందరు ఆఫీసర్లు, ఇంజనీర్లు, కంట్రాక్టర్లు పరుగెత్తుకొచ్చి యమధర్మరావు చుట్టూ మూగేరు. యమధర్మరావు ఆ క్షణాన అచ్చంగా యమధర్మరాజులా ఉన్నాడు. అంత ఉగ్రరూపాన్ని నేనెన్నడూ చూడలేదు.

"ఏమిటీ ఇదంతా?" కనుపించని డాముపంక వేలెత్తి చూపుతూ ఉరిమేడు యమధర్మరావు ఆగ్రహావమానాలతో కంపించిపోతూ.

కొందరు బుర్రలు గోక్కున్నారు. మరికొందరు బొర్రలు గోక్కున్నారు. ఇంకొందరు జుట్టు పీక్కున్నారు.

"ఏమో! అంతా మాయగా ఉంది!" అన్నాడో కంట్రాక్టరు.

"అయినా ఇంత తొందరగా కొట్టుకుపోతుందనుకున్నామా?" అన్నాడింకో కంట్రాక్టరు.

"మా తప్పేంలేదు. కంట్రాక్టర్లే సిమెంటంతా అమ్ముకుని ప్రాజెక్టంతా మట్టితో కట్టేరు". అన్నాడో ఇంజనీరు.

"పట్నంలో వాళ్ళ మేడలు కట్టుకోవటంలో ఉన్న శ్రద్ధలో సగమన్నా ఇక్కడ చూపితేనా!" అన్నాడు మరో ఇంజనీరు.

"అంతా ఖర్మ!" అన్నాడో రాజకీయవేత్త.

యమధర్మరావు తలపట్టుకొని చతికిలపడ్డాడు.

కొద్ది క్షణాల తర్వాత ఇంజనీర్లను మాత్రం ఇవతలికి పిలిచి అందర్నీ అవతలకి పొమ్మన్నాడు.

"ఇప్పుడేం చెయ్యటం?" ప్రశ్నించేడు యమధర్మరావు వాళ్లనుద్దేశించి.

"మేమేం చెయ్యమండీ! కంట్రాక్టర్లు చచ్చుగా కట్టేరు. ఎంత స్టీలూ, సిమెంటూ దిగమింగారో లెక్కేలేదు!" అన్నారు వాళ్ళంతా ఏకగ్రీవంగా.

"ఛత్! నోర్ముయ్యండి! వాళ్ళంతా నా దగ్గిరి బంధువులని మరచిపోయారా! మా వంశాల్లో అలాంటిదెన్నడూ లేదు. లక్షలు కోట్లు మాకు గడ్డిపరకలు. మొన్నటి ఎలక్షన్లలో వీళ్లంతా మా పార్టీకి రెండు చేతులా చందాలు వేశేరు!" అన్నాడు యమధర్మరావు కోపంతో.

వాళ్ళంతా గజగజలాడిపోయేరు.

కొద్ది క్షణాల తరువాత వారిలో ఒకరు ముందుకు వచ్చేరు.

"అసలు సంగతి అదికాదండీ! ఎన్నడూ రానంతగా వరదలొచ్చేయి. ఆ తాకిడికి డాము తట్టుకోలేక కొట్టుకుపోయింది!" అన్నాడతను.

మిగతా ఇంజనీర్లంతా వింతగా అతనివంక చూశేరు.

యమధర్మరావు మరింత వింతగా అతన్ని వీక్షించేడు. మరుక్షణం చిరునవ్వుతో అతని భుజం తట్టేడు.

"నువ్వయ్యా! ఇంజనీరువంటే! ఎంత పసందైన కారణం కనిపెట్టేవు! నీకున్న తెలివితేటల్లో వందోవంతన్నా వీళ్ళకు లేకపోయింది గదా! విన్నారు గదయ్యా మీరంతా! ఇకమీదట ఎవ రడిగినా ఈ కారణమే చెప్పండి!" అంటూ యమధర్మరావు ఆర్డర్లు జారీ చేసేడు.

వాళ్ళంతా "జీ హుజూ"రంటూ చేయెత్తి జోహార్లు పలికేరు.

మరికొద్దిసేపటి తర్వాత నన్నూ, యమధర్మరావునూ మోసుకుంటూ మా వాహనం యమ పురి కభిముఖంగా పరుగెత్తసాగింది.

నేను తయారు చేయవలసిన రిపోర్టును గురించి ఆలోచిస్తున్నాను.

నేను ఆలోచిస్తున్నాను!

(1960)

★